

**ISIEN NÄKÖKULMIA LASTEN KOTIHOIDONTUEN JAKAMISESTA
VANHEMPIEN KESKEN**

Anna Kaakkola

Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma

Kevätlukukausi 2016

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Kaakkola, Anna. 2016. Isien näkökulmia lasten kotihoidontuen jakamisesta vanhempien kesken. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. 69 sivua.

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin isien näkökulmia lasten kotihoidontuen jakamisesta puoliksi vanhempien kesken. Tutkimuksen teko aloitettiin kun Kataisen hallitus ilmoitti suunnittelevansa lakiuudistusta lasten kotihoidontuen jakamisesta puoliksi vanhempien kesken. Suunniteltu uudistus jäi toteutumatta, mutta toteutuessaan se olisi pakottanut joko isät jäämään kotihoidontuelle tai perheiden olisi pitänyt viedä lapset aiemmin päiväkotiin. Tutkimuksessa haastateltiin yhdeksää isää, joilla kaikilla oli haastatteluhetkellä vähintään yksi alle kolmevuotias lapsi. Tutkimuksessa selvitettiin miten isät kokevat lasten kotihoidontuen jakamisen vaikuttavan isyyteen, perheen valinnanvapauteen lastenhoidon suhteen, lapsen etuun sekä perheen päätöksentekoon lastenhoidon suhteen. Tutkimustulokset esiteltiin fenomenografisen tutkimusotteen mukaisesti kuvauskategorioiden avulla.

Lasten kotihoidontuen jakamisen vaikutukset isyyteen nähtiin ristiriitaisina: toiset kokivat että kotihoidontuen jakaminen ei vaikuttaisi lainkaan isyyteen, toiset taas kokivat että se voisi kannustaa isiä jäämään kotihoidontuelle ja olisi näin myös hyväksi isä-lapsisuhteelle. Kotihoidontuen jakamisen nähtiin rajoittavan perheen valinnanvapautta lastenhoidon suhteen. Lapsen edun kannalta nähtiin, että pienelle lapselle koti on paras paikka, mutta kasvaessaan lapsi tarvitsee muutakin sosiaalista ympäristöä. Lapsen edun mukaiseksi nähtiin myös se, että lapsi saa viettää aikaa molempien vanhempiansa kanssa. Perheen lastenhoitoa koskevaan päätöksentekoon vaikutti perheen taloudellinen tilanne, äidin ja isän halu hoitaa lasta kotona sekä ajatus siitä, milloin lapselle on hyvä aika mennä päiväkotiin.

Perheen taloudellinen tilanne oli suurin syy sille, että kotihoidontuen jakamista vanhempien kesken ei pidetty hyvänä ajatuksena. Edelleenkin suurimmassa osassa perheistä mies ansaitsee enemmän kuin nainen ja tällöin perheen taloudellinen tilanne kärsii enemmän miehen jäädessä pois töistä.

Asiasanat: lasten kotihoidontuki, perheen valinnanvapaus, isä-lapsisuhde, lapsen etu

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 PERHEPOLITIikka SUOMESSA.....	7
2.1 Perhevapaat Suomessa.....	9
2.1.1 Äitiys- ja isyysvapaa	9
2.1.2 Vanhempainvapaa	9
2.1.3 Kotihoidon tuki, yksityisen hoidon tuki, joustava hoitoraha	10
2.2 Kotihoidontuen historia	10
2.3 Kotihoidontuki - puolesta ja vastaan	11
2.4 Asiantuntijoiden näkemyksiä perhevapaajärjestelmän uudistuksesta	13
3 MUUTTUVa ISYYS.....	15
3.1 Isyyden määrittely	15
3.2 Isyyden murros.....	16
3.3 Isän ja äidin valtasuhteet kodin neuvotteluissa	18
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	21
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	23
5.1 Kohderyhmä.....	23
5.2 Haastatteluiden toteutus.....	23
5.3 Fenomenografinen tutkimusote.....	25
5.4 Aineiston analyysi	26
5.5 Tutkimuksen eettinen tarkastelu.....	28
6 TULOKSET.....	30
6.1 Kuvauskategoria 1: Kotihoidontuen jakamisen vaikutus isyyteen.....	31
6.1.1 Kotihoidontuen jakaminen voisi kannustaa isiä jäämään kotiin	31
6.1.2 Isän ja lapsen väliselle suhteelle on hyväksi jos isä on enemmän kotona.....	33
6.1.3 Kotihoidontuen jakaminen vanhempien kesken ei vaikuta isyyteen	34
6.2 Kuvauskategoria 2: Perheen valinnanvapaus lastenhoidon suhteen ...	35

6.2.1 On perheen oma asia miten lastenhoitovastuu jaetaan.....	36
6.2.2 Taloudellinen toimeentulo vaikeutuu jos isä jää kotiin	37
6.2.3 Lastenhoitovastuun jakaminen ei ole aina mahdollista.....	38
6.3 Kuvauskategoria 3: Lapsen etu päätettäessä hoitopaikasta ja päiväkotiin viemisen ajankohdasta	39
6.3.1 Pienelle lapselle koti on paras paikka	40
6.3.2 Lapsi tarvitsee kasvaessaan myös sosiaalista ympäristöä.....	41
6.3.3 Lapsen on hyvä saada olla molempien vanhempien kanssa	42
6.4 Kuvauskategoria 4: Perheen sisäinen päätöksenteko	43
6.4.1 Perheen taloudellinen tilanne.....	44
6.4.2 Äidin halu hoitaa lasta kotona.....	45
6.4.3 Isän halu hoitaa lasta kotona	46
6.4.4 Lapsen edun kannalta on hyvä aika mennä päiväkotiin	47
7 POHDINTA	50
7.1 Keskeisimmät johtopäätökset.....	50
7.2 Tutkimuksen luotettavuus.....	54
7.3 Jatkotutkimusehdotuksia	55
LÄHTEET.....	57
LIITTEET	61
Liite 1. Haastattelupyyntökirje isille	61
Liite 2. Teemahaastattelurunko	63
Liite 3: Tutkimuslupahakemus.....	65

1 JOHDANTO

Isien perhevapaiden käyttö on viime vuosina pikkuhiljaa yleistynyt ja siitä on tullut yhteiskunnassamme yhä enemmän keskustelua herättävä aihe. 22.6.2011–24.6.2014 toiminut Kataisen hallitus sekä 24.6.2014–29.5.2015 toiminut Stubbin hallitus valmistelivat lakiuudistusta, jonka tarkoitus oli, että lasten kotihoidontuki jaettaisiin puoliksi äitien ja isien kesken. Lasten kotihoidontukea on mahdollista saada vanhempainvapaiden loputtua, lapsen ollessa noin yhdeksän kuukauden ikäinen, ja kotihoidontukea maksetaan aina kolmeen ikävuoteen asti. Jos lasten kotihoidontuki jaettaisiin puoliksi vanhempien kesken, molemmat vanhemmat olisivat kotihoidontuella reilun vuoden, mikäli lapsi halutaan pitää kotihoidossa kolmeen ikävuoteen saakka. Jos toinen vanhemmista ei voi tai halua jäädä kotihoidontuella, olisi lapsi vietävä päivähoitoon noin kaksivuotiaana tai vaihtoehtoisesti lapsen kotihoito pitäisi rahoittaa täysin itse kun kotihoidontuki lakkaisi.

Kataisen ja myöhemmin Stubbin hallitus perustelivat uudistusta siten, että sillä pyritään saamaan äidit aikaisemmin töihin ja samalla kannustetaan isiä jäämään kotiin hoitamaan lapsia. 29.11.2013 Kataisen hallitus päätti, että hallituksen esitys kotihoidon tuen muuttamisesta annetaan budjettilakina 2014 ja lainsäädäntö tulee voimaan 1.8.2015. (Sosiaali- ja terveysministeriön nettisivut, viitattu 15.3.2014). Kuitenkin 1.2.2015 Stubbin hallitus ilmoitti peruvansa lasten kotihoidontuen jakamisen vanhempien kesken. Hallituspuolueiden välillä oli erimielisyyttä lakimuutoksen tarpeellisuudesta ja hallituspuolueiden puheenjohtajien tiedotteen mukaan lakiuudistus peruttiin, koska sillä ei olisi ollut toivottua vaikutusta julkisen talouden kestävyysvajeeseen. (Helsingin Sanomat 2.2.2015, A12.) Suomalaiset asiantuntijat ovat kannattaneet ajatusta, että Suomessa otettaisiin käyttöön niin kutsuttu radikaali perhevapaamalli, jossa isäkuukausien määrää lisätään ja rajataan ne vain isän käytettäviksi. Esimerkiksi Islannissa tällainen malli on käytössä ja siellä noin 80 prosenttia isistä on vähintään kolme kuukautta perhevapailla. (Moisio & Huuhtanen 2007, 50-51.)

Tässä tutkimuksessa selvitettiin miten isät suhtautuvat suunnitteilla olleeseen uudistukseen. Tutkimuksen haastattelut tehtiin keväällä 2014 kun hallitus vielä suunnitteli uudistusta. Tutkimuksessa haastateltiin yhdeksää isää, joilla kaikilla oli haastatteluhetkellä vähintään yksi alle kolmevuotias lapsi. Tutkimuksessa selvitettiin mitä vaikutuksia lasten kotihoidontuen jakamisella puoliksi vanhempien kesken olisi isyyteen, perheen valinnanvapauteen lastenhoidon suhteen, lapsen etuun sekä perheen päätöksentekoprosessiin lastenhoidosta päätettäessä. Tutkimus tehtiin loppuun saakka, vaikka suunniteltu uudistus lasten kotihoidontuen jakamisesta peruttiin kesken tutkimuksen teon. Vastaava uudistus saattaa nousta eduskunnassa uudestaan esille myöhemmin ja toisaalta tälläkin hetkellä vanhemmat voivat halutessaan vapaasti jakaa lasten kotihoidontukiaikaa. Kuitenkin Suomessa kotihoidontuella olevista on miehiä vain 5,8 prosenttia. Tässä tutkimuksessa selvitettiin myös miten perheissä tehdään päätökset siitä, kumpi vanhemmista jää kotiin pitämään perhevapaita. Tutkimuksessa siis löytyi selityksiä myös sille, miksi monissa perheissä kotihoidontuelle jää isän sijasta äiti.

Järkevä ja toimiva perhepolitiikka mahdollistaa perheille paremman elämän ja siksi on erittäin tärkeää huomioida poliittisten päätösten vaikutukset perheiden arkeen. Poliittiset päätökset ovat merkki siitä, mitä asioita poliittiset päättäjät pitävät arvokkaina ja mihin suuntaan he haluavat yhteiskuntaa viedä. Kotihoidontuen uudistuksella hallitus pyrki saamaan äidit aikaisemmin töihin kasvattamaan verotuloja. Samalla haluttiin kannustaa isiä jäämään kotiin hoitamaan lapsia. Uudistus kuitenkin olisi vähentänyt perheen omia valinnanmahdollisuuksia lastenhoidon järjestämiseen.

2 PERHEPOLITIikka SUOMESSA

Monissa asenne- ja arvotutkimuksissa on todettu, että terveyden lisäksi perhe ja parisuhde ovat ihmisille elämän tärkeimpiä asioita (Kontula 2004, 7). Suomalaisille perhe ja parisuhde merkitsevät yhdessä olemista, henkistä tukea, läheisyyttä ja vastuuta muista (Paajanen 2007, 23). Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksen mukaan 1990-luvulta 2000-luvulle tultaessa kodin ja perheen merkitys on kasvanut, kun taas työn merkitys on vähentynyt (Moisio & Huuhtanen 2007, 24).

Perhepolitiikka on perinteisesti vaikuttanut lähinnä naisten ja lasten elämään. Käsitteet perheestä, lapsuudesta ja naiseudesta ovat vaikuttaneet perhepoliittiseen keskusteluun ja sitä kautta myös lainsäädäntöön. Perhepoliittisissa ideologioissa nainen on perinteisesti nähty kodin ja perheen pääasiallisena hoitajana. Osa naisista on yrittänyt kamppailla tällaisia ideologioita ja käytäntöjä vastaan, mutta suuri osa naisista on ollut ja on yhä ylläpitämässä kuvaa naisista hoivaajina. (Marin 1994, 111.) Vasta viime vuosikymmenen aikana isät on otettu vanhempainvapaaajärjestelmän kehittämisen keskiöön ja isän roolia vanhempana on alettu tutkia enemmän. Vaikka isien oikeuksia perhevapaisiin on lisätty, silti vanhempainvapaita käyttävät edelleen pääasiassa naiset. (Lammi-Taskula 2007, 5.)

Suomessa naisten työssäkäynti on jo monen vuosikymmenen ajan ollut täysin normaalia. Naiset tekevät puolet kaikesta palkkatyöstä ja maksavat noin 40 prosenttia tuloveroista. Naisilla on korkeampi koulutustaso kuin miehillä ja he työskentelevät pääasiassa kokopäiväisesti. (Lammi-Taskula 2007, 20.) Tästä kaikesta huolimatta nainen on edelleen perheessä useimmiten se, joka jää hoitamaan lapsia kotiin.

Kaikki alle kouluikäiset lapset ovat Suomessa oikeutettuja kunnalliseen päivähoidon ja päivähoidosta onkin neljässäkympessä vuodessa tullut hyvin suosittua. Vuonna 2011 Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa yli puolet päivähoitoikäisistä lapsista oli kunnallisessa päiväkodissa (Ahlgren-Leinvuo 2012, 3). Päivähoitomaksut ovat Suomessa pienet verrattuna muihin Euroopan maihin. Lisäksi yksinhuoltajille on kohdennettu tukia ja vähennyksiä jotka alentavat yksinhuoltajien päivähoitomaksuja entisestään. Toisaalta Suomessa alle 3-vuotiaiden lasten äitien

työssäkäyntiaste on alhainen, minkä katsotaan johtuvan kotihoidontuen suuresta suosiosta. (Lainiala 2010, 13.) Kotihoidontuen osuus on kuitenkin viime vuosina laskenut kaikissa muissa Kuusikko-kunnissa (Suomen 6 väkiluvultaan suurinta kaupunkia: Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Turku ja Oulu) paitsi Turussa. Alle 3-vuotiaista yhä suurempi osuus hoidetaan kunnallisen päivähoidon piirissä. (Ahlgren-Leinvuo 2012, 3.) Subjektiiiviseen päivähoito-oikeuteen on tulossa rajauksia 1.8.2016 alkaen, mikäli ehdotettu lakimuutos menee läpi. Sipilän hallitus on päättänyt rajata subjektiivista päivähoito-oikeutta niin, että jatkossa lapsella on oikeus saada kunnallista varhaiskasvatusta vain 20 tuntia viikossa, mikäli lapsen vanhempi on kotona esimerkiksi työttömyyden takia tai hoitamassa toista lasta. Varhaiskasvatus olisi kuitenkin jatkossakin järjestettävä nykyisessä laajuudessa, mikäli perheen olosuhteet ovat sellaiset, että lapsen edun kannalta laaja päivähoito-oikeus nähdään perustelluksi. (Finlexin nettisivut, viitattu 21.3.2016)

Suomalaisilta on kysytty mitä toimenpiteitä lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi pidetään tärkeimpinä. Vastausten mukaan eniten kannatusta saa joustava työaika pienten lasten vanhemmille, osa-aikatyömahdollisuuksien parantaminen sekä kotihoidontuen korotus. (Lainiala 2010, 23.) Kotihoidontuki on saavuttanut erittäin suositun aseman lapsiperheissä, sillä Väestöntutkimuslaitoksen tekemän tutkimuksen mukaan noin 90 prosenttia lapsiperheisiin kuuluvista kannattaa kotihoidontukea. Myös kotihoidontuen laajentaminen 3-6-vuotiaisiin lapsiin on saanut suomalaisilta laajan kannatuksen ja nykyisinkin osa vanhemmista hoitaa lapsensa kotona kouluikään asti ilman taloudellista tukea yhteiskunnalta (Kontula 2004, 142–148).

Suomessa isä tai äiti voi jäädä hoitamaan alle 3-vuotiaista lasta kotiin vanhempainrahakauden päätyttyä. Kotiin jäävän vanhemman työsuhde ei katkea, vaan vanhemmalla on oikeus palata työhönsä hoitovapaan päätyttyä. Kotiin jäävä vanhempi voi hakea kotihoidontukea, jonka tarkoitus on korvata lasten hoidosta aiheutuvaa ansionmenetystä. Kotihoidontuen käyttö on Suomessa edelleen suosittua, mutta suosio on laskenut jonkin verran 2000-luvulla. Vuonna 2000 alle 2-vuotiaista lapsista 58 prosenttia oli kotihoidontuen piirissä, mutta vuonna 2008 luku oli pudonnut 51

prosenttiin. (Lainiala 2010, 28-29.) Suosituinta lasten kotihoidontuen käyttö oli 1990-luvun alun lamavuosina, jolloin lähes 70 prosentille alle kolmevuotiaiden perheistä maksettiin kotihoidontukea. Tuen käyttöaste väheni kun tuen määrää alennettiin ja saantiehtoja tiukennettiin laman jälkeen. (Sipilä, Rantalaiho, Repo & Rissanen 2012, 20.)

2.1 Perhevapaat Suomessa

2.1.1 Äitiys- ja isyysvapaa

Äitiysvapaa on ainoastaan äidille tarkoitettu ja äitiysvapaalle jäädään jo ennen lapsen syntymää, 30-50 arkipäivää ennen lapsen laskettua syntymäaikaa (Kelan Internet-sivut, viitattu 27.1.2014). Äitiysvapaan aikana Kela maksaa äidille äitiysrahaa. Äitiysrahaa maksetaan 105 arkipäivältä eli noin neljä kuukautta. Isyysvapaa puolestaan on ainoastaan isälle suunnattu ja isyysvapaalle voi jäädä heti lapsen syntymän jälkeen, mutta isyysvapaan voi halutessaan pitää myöhemminkin, kuitenkin ennen kuin lapsi on täyttänyt kaksi vuotta. Isyysvapaan pituus on enintään 54 arkipäivää eli noin yhdeksän viikkoa. Isyysvapaasta osan voi pitää samaan aikaan kun lapsen äiti on äitiysvapaalla tai vanhempainvapaalla. Vanhemmat voivat olla samaan aikaan kotona enintään 18 arkipäivää ja loppuaika isyysvapaasta isän on käytettävä vanhempainrahakauden jälkeen.

2.1.2 Vanhempainvapaa

Vanhempainvapaa alkaa äitiysvapaan jälkeen ja vanhempainvapaalle voi jäädä äiti tai isä. Vanhemmat eivät voi olla samaan aikaan vanhempainvapaalla, mutta he voivat olla vapaalla vuorotellen. Kela maksaa vanhempainvapaan ajalta vanhempainrahaa. Vanhempainrahaa maksetaan 158 arkipäivää eli hieman yli puoli vuotta. Molemmat vanhemmat voivat pitää samaan aikaan osittaista vanhempainvapaata, jolloin molemmat tekevät osa-aikatyötä ja saavat osittaista vanhempainrahaa. (Kelan Internet-sivut, viitattu 27.1.2014.)

2.1.3 Kotihoidon tuki, yksityisen hoidon tuki, joustava hoitoraha

Vanhempainvapaa loppuu lapsen ollessa noin yhdeksän kuukauden ikäinen. Tämän jälkeen äiti, isä tai muu hoitaja voi jäädä kotiin hoitamaan alle 3-vuotiasta lasta kotihoidontuella. Vaihtoehtoisesti lapsi voidaan viedä yksityiselle hoitajalle tai yksityiseen hoitopaikkaan, jolloin perheelle maksetaan yksityisen hoidon tukea. Jos jompikumpi vanhemmista tekee alle 30-tuntista työviikkoa ja hoitaa muuna aikana lasta kotona, voi Kelasta hakea joustavaa hoitorahaa. Vaihtoehtoina näille on viedä lapsi kunnalliseen päivähoitoon. (Kelan Internet-sivut, viitattu 27.1.2014.)

2.2 Kotihoidontuen historia

Lasten kotihoidontuen historia on suhteellisen lyhyt. Vielä 1950-luvulla ajatus lasten kotihoidon tukemisesta rahallisesti oli absurdi ajatus ja useimmat pitivät älyttömänä ajatusta siitä, että vanhemmille maksettaisiin oman lapsen hoitamisesta. Ajateltiin, että omien lasten hoitaminenhan on itsestäänselvyys, eikä siitä tulisi maksaa. (Sipilä ym. 2012, 31.) Kun 1970–1980 –luvuilla kotihoidontukea alettiin ideoida, oli tuen puolustajien yhtenä tärkeänä argumenttina valinnanvapaus: perheiden tulisi voida itse päättää miten he järjestävät lasten hoidon. Tuen vastustajat puolestaan pitivät tukea naisansana: naiset ohjattaisiin pois työelämästä ja takaisin kotiin. (Sipilä ym. 2012, 71.)

Vuonna 1985 hyväksyttiin laki lasten kotihoidontuesta ja kokonaisuudessaan se tuli voimaan vuonna 1990. Alle kolmevuotiailla lapsilla on lain mukaan oikeus kotihoidontukeen, jos he eivät ole kunnallisessa päivähoitossa. Kotihoidontuki on siis vaihtoehto kunnalliselle päivähoitolle ja lapsen vanhemmat saavat rahallisen korvauksen kunnallisen päivähoitopaikan käyttämättä jättämisestä. Lasten kotihoidontuki on verotettavaa tuloa ja se muodostuu kolmesta osasta: perusosasta (hoitoraha), tulosidonnaisesta lisäosasta sekä joissakin kunnissa kuntalisästä. (Marin 1994, 110.)

Hoitoraha on 341,27 euroa kuukaudessa perheen ensimmäisen alle kolmevuotiaan lapsen kohdalla. Lisäksi alle kolmevuotiaista sisaruksista maksetaan 102,17 euroa ja yli kolmevuotiaista sisaruksista 65,65 euroa kuukaudessa. Perheen tulot eivät vaikuta hoitorahaan. Hoitolisään puolestaan vaikuttaa sekä perheen bruttotulot että perheen koko. Hoitolisä on enintään 182,64 euroa kuukaudessa ja sitä maksetaan jos perheen tulot ovat pienet ja/tai jos perheessä on useita lapsia. (Kelan Internet-sivut, viitattu 21.3.2016.) 1.3.2011 lasten kotihoidontuen lakisääteinen hoitoraha ja hoitolisä sidottiin kansaneläkeindeksiin ja sitä korotettiin 0,4 prosentilla (Ahlgren-Leinvuo 2012, 15).

Lapsen hoitaminen kotihoidontuella tulee valtiolle halvemmaksi kuin päiväkodissa tapahtuva hoito, jos tarkastellaan vain välittömiä kustannuksia. Vuonna 2011 Helsingissä kunnallisten päiväkotien vuosikustannukset laskennallista lasta kohden oli 9907 euroa. Samana vuonna kotihoidontuen vuosikustannukset lasta kohden Helsingissä oli 5863 euroa. (Ahlgren-Leinvuo 2012, 36–40.) Säästöä yhtä lasta kohden tulee siis yli 4000 euroa. Kotihoidontuen oletetaan kuitenkin vähentävän ansiotyötä ja sitä kautta aiheuttavan taloudellisia menetyksiä niin perheille, kunnille, työnantajille kuin valtiollekin (Sipilä ym. 2012, 21).

2.3 Kotihoidontuki – puolesta ja vastaan

Kotihoidontukijärjestelmällä on sekä puolustajia että vastustajia. Kotihoidontukea vastustetaan muun muassa sillä perusteella, että sen nähdään uhkaavan naisten urakehitystä ja eläkkeiden kertymistä. Kotihoidontuen nähdään lisäävän naisten työttömyyttä ja perheiden köyhyyttä. Lisäksi kotihoidontuen vastustajat ovat sitä mieltä, että kotihoidontuki ei tue maahanmuuttajaperheiden integroitumista ja kotihoidontuki lisää muidenkin äitien ja lasten riskiä syrjäytymiseen. Kotihoidontuen puolustajat puolestaan ovat sitä mieltä, että järjestelmä antaa perheille mahdollisuuden yhdistää työ- ja perhe-elämä haluamallaan tavalla ja järjestää lapsenhoito parhaaksi näkemällään tavalla. Kotihoidontuki nähdään hyvänä vaihtoehtona lasten kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta ja lisäksi se lisää perheen

parissa vietettyä aikaa ja lujittaa tätä kautta perheen merkitystä. (Sipilä, Repo & Rissanen 2010, 53–60.)

Kotihoidontukijärjestelmään voidaan liittää monia arvokysymyksiä: Edistääkö kotihoidontuki sukupuolten välistä tasa-arvoa? Mikä on naisen paikka yhteiskunnassa; kotona lasten kanssa vai työelämässä? Onko valtion tehtävä tukea lastenhoitoa kotona? Mikä on ansiotyön ja kotityön merkitys yhteiskunnassamme? Kuinka paljon hoivatyötä ja kasvatusta arvostetaan yhteiskunnassamme? (Sipilä ym. 2012, 8.) Kun kotihoidontukijärjestelmään tehdään muutoksia, otetaan samalla kantaa näihin arvokysymyksiin.

Suomessa terveydenhoidon ammattilaiset suosittelevat, että lapsi olisi täydessä rintaruokinnassa puolivuotiaaksi asti ja osittaisessa rintaruokinnassa ainakin yhden vuoden ikään asti (Lammi-Taskula 2007, 51). Rintaruokinta onkin yksi merkittävä syy, jolla perustellaan sitä, miksi äidin on parempi hoitaa lasta kotona isän sijasta. Kotihoidontuella lasta voi kuitenkin hoitaa kotona kolmevuotiaaksi asti ja harva äiti imettää lasta niin pitkään. Jos äiti lopettaa imettämisen lapsen ollessa esimerkiksi puolitoistavuotias, voisi tämän jälkeen isäkin hoitaa lasta kotona täysipäiväisesti.

Myös kotihoidon tuen jakaminen puoliksi isän ja äidin kesken jakaa mielipiteitä. Helsingin Sanomat (26.9.2013, A12) kirjoitti, että Kataisen ja Stubbin hallitusten mukaan kotihoidon tuen jakamisella tasan vanhempien kesken olisi monia positiivisia vaikutuksia: naisten asema työmarkkinoilla paranisi ja työurat pitenisivät. Tällä olisi puolestaan positiivinen vaikutus julkiseen talouteen sekä naisten eläkkeisiin. Samalla lasten suhde isään paranisi kun isä olisi enemmän mukana lasten arjessa. Uutisen mukaan vuosina 2013–2015 oppositiossa olleet Keskusta ja Perussuomalaiset vastustivat uudistusta, muun muassa siitä syystä, että kuntien kustannukset nousisivat kun päivähoidon tarve kasvaa. Samalla päivähoidon laatu kärsisi, kun pieniä lapsia tulisi päivähoidon entistä enemmän. Myös perheiden valinnanvapauden kaventamista pidetään huonona asiana. Keskustan Anu Vehviläinen huomautti myös, että uudistus ajaa hyväosaisten perheiden asiaa, sillä vain perheissä, joissa molemmat vanhemmat ovat hyvätuloisia, voi isäkin jäädä kotiin. Isän jääminen kotiin tarkoittaisi keskituloiselle

perheelle 300 euroa vähemmän rahaa kuukaudessa, kertoo Veronmaksajien keskusliitto.

Sekä uudistuksen puolestapuhujat että vastustajat puhuvat naisten ja miesten oikeuksista, mutta lasten kannalta keskustelua ei ole juurikaan ollut. Kotihoidon tuen uudistuksesta onkin tullut lähinnä tasa-arvokysymys. Tasa-arvoa kannattaa toki sekä hallitus että oppositio, mutta he näkevät tasa-arvon tässä asiassa erilailla. Hallituksen mukaan naisten paraneva asema työmarkkinoilla parantaa sukupuolten välistä tasa-arvoa, opposition mielestä taas tasa-arvo kiteytyy valinnanvapauteen eikä ylhäältä tuleviin määräyksiin siitä, miten perheet asiansa hoitavat.

Suomalaisten vanhempien mielipiteitä vanhempainvapaista on tutkittu ja Lammi-Taskulan (2007, 52) mukaan isät ovat jopa äitejä useammin sitä mieltä, että olisi hyvä, jos isät olisivat enemmän vanhempainvapailta. Isistä 44 prosenttia on täysin samaa mieltä väittämän kanssa, äideistä 32 prosenttia. Kun on tutkittu millä perustein vanhemmat päättävät kotihoidontuelle jäämisestä, on huomattu että usein taustalla vaikuttaa monia eri tekijöitä. Taloudellinen mahdollisuus on yleensä tärkeä syy, eli kotihoidontuelle jäädään jos perheen taloudellinen tilanne mahdollistaa sen. Lisäksi vanhemmat ajattelevat lapsen etua. Pienen, alle kaksi- tai kolmevuotiaan lapsen kohdalla vanhemmat ajattelevat usein kotihoidon olevan paras hoitomuoto, jotta lapsen turvallisuuden tunne kehittyisi ja lapsen yksilölliset tarpeet huomioitaisiin mahdollisimman hyvin. Yli kolmevuotiaiden lasten puolestaan nähtiin hyötyvän päivähoidosta, koska sen ikäisten ajateltiin jo tarvitsevan ikäistään seuraa. Kotiin jäämiseen saattaa kannustaa myös sen hetkinen työtilanne. Jos vanhempi ei viihdy työssään tai kaipaa muuten hengähdystaukoa työelämästä, voi päätös jäädä kotiin hoitamaan lasta olla helppo. (Marin 1994, 121–123.)

2.4 Asiantuntijoiden näkemyksiä perhevapaajärjestelmän uudistuksesta

Työterveyslaitos julkaisi vuonna 2007 tutkimusraportin (Moisio & Huuhtanen 2007, 50–51) johon on koottu suomalaisten asiantuntijoiden näkemyksiä työstä, perheestä ja

vapaa-ajasta. Raportin mukaan lähes kaikki asiantuntijat pitivät hyvänä ajatusta, että Suomessa otettaisiin vuoteen 2015 mennessä käyttöön niin sanottu radikaali perhevapaamalli, jossa isäkuukausien määrää lisätään ja rajataan ne ainoastaan isän käytettäviksi. Muun muassa Islannissa tällainen malli on jo käytössä ja siellä noin 80 prosenttia isistä käyttää vähintään kolme kuukautta perhevapaata. Kuitenkin suurin osa tutkimuksen asiantuntijoista oli sitä mieltä, että sanktioilla isiä ei voida patistaa ottamaan enemmän vastuuta perheestään. Pakkokeinoilla ei uskottu saatavan myönteistä kehitystä aikaiseksi, päinvastoin pakkokeinojen uskottiin haittaavan myönteistä kehitystä jota isien perhevapaiden käytössä on jo tapahtunut. Esimerkiksi avioerotilanteissa isiä ei saa rangaista jos he eivät ole osallistuneet lasten hoitoon jos senkin takia, että avioeron jälkeinen tapaamisoikeus on lapsen oikeus, ei vanhemman.

3 MUUTTUVA ISYYS

3.1 Isyyden määrittely

Isyys käsitetään usein historiallisena, kulttuurisena ja sosiaalisena ilmiönä. Isyys voidaan nähdä sukupuolittuneena käsitteenä, jota toteutetaan isyyden käytännöissä, isyydestä puhuttaessa sekä sukupuolten välisissä suhteissa. Feministisen käsitteellistyksen mukaan sukupuoli on sosiaalisesti ja kulttuurisesti muotoutunut. Sukupuoli ohjaa naisten ja miesten välisiä suhteita ja valta-asemia. (Aalto & Kolehmainen 2004, 13.) Isyys ja miehisuus siis kietoutuvat yhteen ja eri kulttuureissa ja eri aikakausina isiltä ja miehiltä odotetaan erilaista käyttäytymistä. Isyys tämän päivän Suomessa nähdään usein erilaisena kuin isyys esimerkiksi sata vuotta sitten.

Isyydestä on erityisesti viime vuosikymmenen aikana alettu puhua huomattavasti aiempaa enemmän yhteiskunnallisissa keskusteluissa. Myös isyyttä koskevia tutkimuksia niin kasvatustieteen, psykologian kuin sosiaalitieteidenkin näkökulmasta on tehty entistä enemmän. Isyyden nähdään usein muuttuneen yhä osallistuvampaan suuntaan ja julkisista keskusteluista saa kuvan, että nykypäivän isät osallistuvat lastenhoitoon entistä enemmän ja että isän rooli perheessä on ”pehmentynyt”. Hearn (2002, 245) kuitenkin huomauttaa, että isyys on enemmänkin pirstaloitunut ja nykyisin on monenlaisia erilaisia tapoja olla isä.

Jaana Vuori (2004, 30) on jakanut isyyden neljään eri malliin, joiden avulla isyyttä voidaan tarkastella. Mallit on muodostettu yhteiskunnallisissa keskusteluissa nousseiden ajattelutapojen pohjalta ja ne ovat myös suhteessa naiseuteen ja äitiyteen. Ensimmäinen isyyden malli on *tasa-arvoinen isä*, jossa isä jakaa sekä perhevelvollisuudet että muun yhteiskunnallisen työn naisen kanssa tasan. Taustalla on ajatus, että sukupuolten väliset erot ovat pieniä ja naiset ja miehet voivat tehdä kaikkia samoja asioita. Myös lastenhoito ja kotona tehtävät työt voidaan jakaa tasan naisten ja miesten kesken. Toinen malli on *hoivaava isä*, jossa isä pyrkii lastensa kanssa läheiseen suhteeseen. Isä viettää aikaa lastensa kanssa ja pitää tärkeänä lastensa tuntemista. Kolmas malli on *valintoja tekevä isä*, jossa isä seuraa omia halujaan ja

kykyjään ja jättää samalla äidille perimmäisen vastuun lapsista. Valintoja tekevä isä saattaa esimerkiksi pistää uransa perheen edelle. Neljäs malli on *maskuliininen isä*, jonka valintoja ohjaa ymmärrys kategorisesta erosta sukupuolten välillä. Tämän ajatustavan mukaan isän ja äidin kuuluu olla erilaisia ja äidin tehtävänä on olla ensisijainen vanhempi ainakin lapsen ollessa pieni.

3.2 Isyyden murros

Suomalaisessa kulttuurissa isä on perinteisesti ollut perheen elättäjä, perheen pää ja kurinpitäjä ja äiti puolestaan lasten- ja kodinhoitaja. Nyky-yhteiskunnassa roolit ovat kuitenkin sekoittuneet ja muuttuneet, eikä ole enää ole olemassa yhtä ”hyvän isän ihannetta” (Huttunen 2001, 9). Avoliittojen yleistyminen, avioerojen lisääntyminen sekä uusperheiden yleistyminen ovat osaltaan vaikuttaneet isyyden muuttuneisiin rooleihin. Samoin naisten kasvanut kouluttautuminen ja siirtyminen palkkatöihin ovat lisänneet isien painetta osallistua enemmän lastenhoitoon. Toisaalta perheen rooli on muuttunut kuluttajakeskeisemmäksi, kun yhteiskunta 1970-luvulta alkaen on muuttunut yhä enemmän palvelu- ja tietoyhteiskunnaksi. Perheen tarvitsemista palveluista yhä suurempi osa on mahdollista saada tai ostaa kodin ulkopuolelta, mukaan lukien lastenhoito. (Paajanen 2006, 10.)

Isyyttä voidaan tarkastella peilaamalla isyyttä eri ajanjaksoihin. Kekäle (2007, 36–41) on erotellut isyyttä esimodernin, modernin ja postmodernin aikakausien mukaan luoden isyyden mallitarinoita aikakausien mukaan. Esimodernilla aikakaudella 1800-luvulta 1900-luvun alkuun isä työskenteli kotipiirissä, kuten agraariyhteisöissä oli tapana. Emotionaalisesti ja henkisesti isä oli kuitenkin poissaoleva. Modernilla aikakaudella isät siirtyivät työskentelemään kodin ulkopuolelle ja miehen identiteetti kietoutui palkkatyön ympärille. Isä pysyi edelleen etäisenä ja hänen roolinsa perheessä oli olla talouden turvaaja ja kurinpitäjä. Postmodernin isyyden mallitarina ajoittuu 1900-luvun loppuun ja 2000-luvun alkuun. Postmodernin ajan isyydelle ominaista on vastuullisuus, hoivaaminen ja osallistuminen. Miehisyyden ja naiseuden ero kyseenalaistetaan ja vanhemmat nähdään keskenään tasa-arvoisina.

Vanhempainvapaita koskeva lainsäädäntö on 1980-luvulta alkaen muuttunut yhä enemmän sukupuolineutraaliksi. Vuonna 1985 äitiysraha muutettiin äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaksi, eli nyt myös isillä oli mahdollisuus jäädä kotiin hoitamaan lasta. Samoin samoihin aikoihin kehitelty kotihoidontukijärjestelmä toteutettiin sukupuolineutraalisti. Isyyslomasta tuli suosittu ja yhä useammat isät olivat myös mukana synnytyksessä. Vanhempainvapaat ja kotihoidontuki jäivät kuitenkin pääsääntöisesti äitien käytettäväksi, vaikka isillekin annettiin nyt mahdollisuus niiden käyttämiseen. (Vuori 2004, 47–48.) Lainsäädännön uudistamisen voidaan siis ajatella olleen tukemassa isyyden mallin muuttumista modernista postmoderniin. Yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuvat muutokset ovat jatkuvassa vuoropuhelussa perheiden arjen kanssa. Muutokset yhteiskunnassa heijastuvat perheisiin ja toisaalta muutokset perheissä vaikuttavat yhteiskuntaan. Lakimuutokset kumpuavat usein yhteiskunnassa ajankohtaiseksi nousseista aiheista, kuten myös vanhempainvapaita koskevien lainsäädäntöjen kohdalla.

Vaikka isien osallistuminen lastenhoitoon on lisääntynyt viime vuosikymmeninä, se tapahtuu Vuoren (2004, 57) mukaan erityisesti isien ehdoilla: isät tekevät henkilökohtaisia, yksilöllisiä valintoja päättäessään hoitaa lapsiaan. Äideille lastenhoito on kautta aikojen ollut itsestänselvyyttä, mutta isät voivat itse päättää kuinka paljon he lastensa hoitoon osallistuvat. Isien päätöksiä ei juurikaan kritisoida. Kotiin lapsia hoitamaan jäävää isää kannustetaan ja keuhutaan, mutta toisaalta myös työelämässä painivan isän panosta perheen taloudelle kiitellään. Paajasen (2006, 40) mukaan kotityöt ovat edelleen valtaosassa perheitä äidin vastuulla, mutta on yksi ”kodin tehtävä”, johon isät ovat alkaneet yhä enemmän osallistua: lasten hoito. Isät leikkivät lasten kanssa, lukevat heille, laittavat nukkumaan ja hakevat ja/tai vievät lapsia päiväkotiin.

Ilana Aallon (2012, 191) mukaan myös puhuminen on noussut ihanteeksi monien isien mielestä, kun pyritään määrittelemään millainen on hyvä isä. Vuoren tutkimuksen mukaan isät toivovat, että he puhuisivat lastensa kanssa enemmän kuin olivat puhuneet oman isän kanssa. He myös toivovat, että lapsi kokee voivansa puhua isän kanssa kaikista asioista ja että vuorovaikutus lapsen ja isän välillä olisi

molemminpuolista. Puhumisen kulttuuri on siis noussut tärkeämmäksi, sillä monet isät ovat kokeneet oman isän olleen etäinen, eikä oman isän kanssa ole puhuttu, leikitty tai vietetty muuten aikaa.

Suomessa jaetun vanhemmuuden malli alkaa olla yhteiskunnallinen ihanne. Osa miehistä saattaa kokea tilanteen hämmentävänä, kun isän rooli perheessä on muuttunut melko lyhyen ajan sisällä joissain perheissä ja suvuissa melko radikaalistikin. Isältä saatetaan odottaa sekä patriarkaalisen mallin mukaista elättäjän ja kurinpitäjän roolia, mutta samalla myös modernimpaa tasavertaista kumppanuutta ja lastenhoitoon ja kotitöihin osallistuvaa otetta (Paajanen 2006, 11). Isän voi olla hankala löytää tasapaino eri vaatimusten välillä, varsinkin kun lähipiirissä olevat ihmiset saattavat odottaa isältä eri asioita. Puoliso, omat vanhemmat, ystävät ja työnantaja saattavat tarkoituksella tai tahattomasti vaikuttaa miehen ajatuksiin siitä, millainen isä hänen tulisi olla.

Yhteiskunnassamme perhepoliittiset tukitoimet on nostettu viime vuosikymmeninä esille ja perhevapaat on pyritty järjestämään niin, että isällä on yhtäläinen oikeus hoitaa lasta kotona kuin äidilläkin. Kuitenkin vain murto-osa vanhempainvapaan ja kotihoidontuen pitäjistä on isä. Huttusen (2001, 198) mukaan vaikuttaakin siltä, että yhteiskunnan tavat tukea vastuullista ja sitoutuvaa isyyttä ovat riittämättömiä, mikäli kriteerinä pidetään perhevapaiden käyttöä. Osallistuvaa isyyttä tuetaan kyllä puheissa, mutta teot ovat toisensuuntaisia. Valtio ja työmarkkinajärjestöt eivät ole valmiita tekemään asian suhteen mitään, jos ja kun se vaatisi taloudellisia panostuksia onnistuakseen.

3.3 Isän ja äidin valtasuhteet kodin neuvotteluissa

Kun perheessä neuvotellaan siitä, kumpi vanhemmista jää kotiin hoitamaan lasta vanhempainvapaalle tai kotihoidontuella, voidaan neuvottelutilanteissa käyttää myös valtasuhteita. Lammi-Taskulan (2004, 170) mukaan valtasuhteet muodostuvat osittain sukupuolijärjestelmän ja perhevapaajärjestelmän pohjalta. Jos molemmat

vanhemmista haluavat jäädä hoitamaan lasta kotiin, luo perhevapaajärjestelmä äidille etulyöntiaseman päätöksenteossa. Nykyisen järjestelmän puitteissa äidillä on mahdollisuus hoitaa lasta pidempään kuin isällä, koska äitiysvapaa on huomattavasti isyysevapaata pidempi. Äitiysvapaan aikana äidillä on mahdollisuus luoda läheinen suhde lapseen ja samalla kerryttää taitoa, kokemusta ja varmuutta vauvanhoidosta. Tämä kokemus luo äidille valtaa kun vanhemmat myöhemmin neuvottelevat siitä, kumpi vanhemmista jää kotiin lasta hoitamaan. Äiti voi itse vedota omaan kokemukseensa ja isäkin saattaa ajatella että lapsen kannalta on paras jos häntä hoitaa mahdollisimman varma ja lapsenhoitoon jo tottunut vanhempi.

Toisaalta jos molemmat vanhemmat haluavat palata työelämään mahdollisimman pian, on Lammi-Taskulan (2004, 170-171) mukaan isillä parempi asema neuvotteluissa. Samasta syystä kuin äiti voi vedota oman kotiin jäämisen puolesta niin halutessaan, voi myös isä vedota oman töihin menon puolesta ja äidin kotiin jäämisen puolesta. Isä voi siis sanoa, että on lapsen kannalta paras, jos häntä hoitaa kotona lapsenhoitoon tottunut vanhempi eli äiti. Äidinkään ei tietenkään ole pakko jäädä hoitamaan lasta kotiin vanhempainvapaalle tai edes koko äitiysvapaalle. Äidin on kuitenkin vaikeampi neuvotella oman töihin paluun puolesta, koska vauvalle on pakko hankkia hoitaja ja pientä vauvaa ajatellessa mikä tahansa hoitopaikka ei tule kyseeseen. Lisäksi äidin hoivaa painottavat käsitykset erityisesti kiintymyssuhteen ja varhaisen vuorovaikutuksen kannalta ovat edelleen hyvin vallitsevia. Äiti voi pelätä leimautuvansa ”huonoksi äidiksi” jos hän palaa työelämään liian varhain lapsen ollessa pieni.

Suomessa, kuten monissa muissakin Pohjoismaissa, vanhempainvapaasta on osa kiintiöity isälle. Jos isä ei käytä omaa kiintiöosuuttaan, ei sitä kuitenkaan voi siirtää äidille. Tällaisten kiintiöiden avulla lainsäätävä määrittelee sukupuolta ja vanhemmuutta. Kiintiö helpottaa isän neuvotteluasemaa esimerkiksi tilanteessa, jossa isä haluaa pitää vanhempainvapaata, mutta työnantaja painostaa häntä luovuttamaan vanhempainvapaaoikeutensa äidille. Isäkiintiön ajatellaan myös tukevan äitejä, jotka toivovat lapsen hoitovastuun jakautuvan tasaisemmin ja jotka haluavat palata työelämään. Isäkiintiötä ei ole kuitenkaan pakko käyttää eli sen avulla pyritään

kannustamaan, ei pakottamaan isiä hoitovastuun jakamiseen. (Lammi-Taskula 2004, 172.)

Pohjoismaissa on tutkittu miten vanhempainvapaan käyttö on jaettu isän ja äidin kesken. Tutkimuksissa on todettu, että vanhempainvapaa jaetaan useimmin perheissä, joissa äidillä on korkea koulutustaso ja hyvä työmarkkina-asema. Usein näissä perheissä myös isällä on akateeminen tutkinto. Syitä vanhempainvapaan tasaisempaan jakoon näissä perheissä löytyy useita. Perheissä, joissa vanhemmat ovat korkeasti koulutettuja, lastenhoidon ajatellaan kuuluvan yhtäläisesti molemmille vanhemmille. Lisäksi työelämä asettaa omat rajoitteensa, sillä asiantuntijatehtävissä toimiville pitkä poissaolo töistä ja hyvän sijaisen löytäminen on haastavaa. Jos molemmat vanhemmat pitävät vapaata, on poissaoloaika töistä lyhyempi ja näin ollen neuvottelu poissaolosta työpaikalla on helpompaa. Myös taloudellisilla tekijöillä on omat vaikutuksensa. Miehillä on keskimäärin naisia korkeampi palkka, joten jos isä jää pois ansiotyöstä, jää perheelle vähemmän rahaa käyttöön kuin jos pienempituloinen äiti jää kotiin. Keskituloiset isät jäävät pieni- ja suurituloisia useammin vanhempainvapaalle. Tämä saattaa liittyä siihen, että keskituloiset ovat usein töissä kunta- tai valtiosektorilla, josta on helpompi jäädä vanhempainvapaalle verrattuna yksityiseen sektoriin. (Lammi-Taskula 2004, 172–173.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia isien mielipiteitä ja näkökulmia kahden edellisen hallituksen suunnittelemaan lasten kotihoidontuen uudistukseen, joka toteutuessaan olisi johtanut siihen, että kotihoidontuki jaettaisiin puoliksi vanhempien kesken. Tähän asti äiti tai isä on voinut hoitaa kotihoidontuella lasta kotona 3-vuotiaaksi saakka. Perhe on voinut päättää kumpi vanhemmista hoitaa lasta kotona, tai perhe on halutessaan voinut jakaa hoitovastuuta vanhempien kesken siten, että äiti on pitänyt osan hoitovapaasta ja isä osan. Suunnitteilla olleen uudistuksen toteutuessa äiti voisi hoitaa lasta kotona kotihoidontuella vain noin vuoden ja isä toisen vuoden. Toinen vanhemmista ei voisi "luovuttaa" omaa osuuttaan kotihoidontuesta toiselle vanhemmalle. Jos toinen vanhemmista ei käyttäisi osuuttaan kotihoidontuesta, olisi lapsi käytännössä vietävä päivähoitoon noin 2-vuotiaana. Uudistusta ei oltu tätä tutkimusta tehtäessä vielä loppuun asti mietitty, eikä esimerkiksi yksinhuoltajien, eroperheiden ja sateenkaariperheiden tilannetta oltu huomioitu. Helmikuussa 2015 silloinen Stubbin hallitus ilmoitti, että suunniteltu uudistus perutaan ja lasten kotihoidontukijärjestelmä säilyy näin ollen ennallaan. Tämän tutkimuksen haastattelut tehtiin keväällä 2014 kun suunnitelma kotihoidontuen jakamisesta oli vielä voimassa.

Tutkimusongelma:

- Miten isät suhtautuvat suunnitteilla olevaan kotihoidontuen jakamiseen puoliksi vanhempien kesken suhteessa isyyden tukemiseen, lapsen etuun ja perheiden omaan valinnanvapauteen?

Tutkimuskysymykset:

1. Miten isät kokevat kotihoidontuen jakamisen puoliksi vanhempien kesken vaikuttavan isyyteen?
2. Miten isät käsittävät kotihoidontuen jakamisen vaikuttavan perheiden omaan vapautteen valita miten perhe hoitaa lapset?
3. Millaisia vaikutuksia isien näkökulmasta kotihoidontukijärjestelmän uudistuksella voisi olla lapsen etua ajatellen?

4. Mitkä asiat vaikuttavat kun perheet tekevät päätöksiä sen suhteen viedäänkö lapsi päivähoitoon vai jääkö äiti tai isä hoitamaan lasta kotiin?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmäksi valittiin isät, joilla on alle kouluikäisiä lapsia. Kotihoidontuki on tarkoitettu alle kolmevuotiaiden lasten vanhemmille ja tutkimuksessa haluttiin haastatella isiä, joille kotihoidontuki on parhaillaan ajankohtainen aihe tai ainakin suhteellisen tuoreessa muistissa. Haastateltavat isät hankittiin pääkaupunkiseudun kahden eri päiväkodin kautta sekä Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämän isä-lapsi-toiminnan kautta. Päiväkoteihin vein haastattelupyynnötkirjeitä (liite 1), jotka päiväkotien henkilökunta jakoi isille. Haastattelupyynnötkirje jaettiin 60 isälle mutta vain kolme isää ilmoitti suostuvansa haastateltavaksi. Päiväkotien kautta saatujen haastateltavien lisäksi sain kuusi haastateltavaa Mannerheimin Lastensuojeluliiton isä-lapsi-toiminnan kautta. Tutkimuksessa haastateltiin lopulta yhdeksää isää, joista kaikilla oli vähintään yksi alle kouluikäinen lapsi. Haastattelut nauhoitettiin ja ne olivat kestoaltaan keskimäärin noin 25 minuuttia.

5.2 Haastatteluiden toteutus

Haastattelut toteutettiin kasvotusten haastatteleamalla ja haastattelut nauhoittamalla. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina ja teemahaastattelurunko (liite 2) rakennettiin tutkimuskysymysten pohjalta. Keskeisiä käsitteitä ja teemoja olivat lapsen etu, perheiden valinnanvapaus sekä isyyden tukeminen. Teemahaastattelun runko koostui kuuden otsikon alla olevista kysymyksistä. Osa-alueet olivat osittain päällekkäisiä, jotta kysymyksiin saataisiin varmasti vastauksia. Teemahaastattelurungon osa-alueet olivat: 1. Taustatiedot, 2. Kotihoidontukijärjestelmä tällä hetkellä ja uudistuksen jälkeen, 3. Perheen päätöksenteko koskien lapsenhoitoa, 4. Isyyden tukeminen, 5. Perheen valinnanvapaus

lapsenhoidon suhteen, ja 6. Lapsen etu. Haastattelurunko testattiin ennen varsinaisia haastatteluja ja sitä muokattiin hieman.

Haastattelu tutkimusmenetelmänä mahdollistaa haastateltavien oman äänen kuulemisen. Haastateltava voi tuoda omia näkemyksiään esille vapaasti ja haastateltava voi tuoda esiin myös näkökulmia, joita haastatteliija ei edes ole tullut ajatelleeksi. Haastattelutilanne myös mahdollistaa sen, että haastatteliija pystyy kysymään tarkentavia kysymyksiä tarpeen tullen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 205.) Haastattelupaikka ja haastattelun ilmapiiri vaikuttavat haastattelutilanteeseen. Aaltolan ja Vallin (2001, 27) mukaan haastattelupaikaksi kannattaakin valita neutraali tila, jossa haastateltavan on hyvä olla. Liian muodollinen tai virallinen tila voi johtaa siihen, että haastateltava kokee olonsa epävarmaksi. Tämän tutkimuksen haastatteluista kuusi tehtiin kaupungin leikkipuiston tiloissa, jossa järjestetään muun toiminnan ohella muun muassa isä-lapsi-toimintaa. Näissä haastattelutilanteissa mukana oli haastateltavan lapsi joko koko haastattelun ajan tai niin, että lapsi kävi välillä haastatteluhuoneessa ja välillä leikki muiden lasten kanssa viereisessä huoneessa. Mukana olleet lapset olivat kaikki alle kolmevuotiaita. Päiväkodin kautta hankituista haastatteluista yksi järjestettiin päiväkodin tiloissa ja haastateltavan lapsi oli mukana. Päiväkodin muut lapset ja henkilökunta olivat pihalla, joten haastattelutilanne oli rauhallinen. Yksi haastatteluista pidettiin kahvilassa ja yksi ostoskeskuksen rauhallisessa nurkkauksessa ilman lasten läsnäoloa.

Haastateltavat olivat iältään 35–58-vuotiaita. Kuudella haastateltavista oli yksi lapsi, kahdella haastateltavista oli kaksi lasta ja yhdellä haastateltavista oli neljä lasta, joista kaksi oli jo täysi-ikäisiä ja kaksi nuorempaa olivat päiväkotikäisiä. Kaikkien haastateltavien lapset huomioon ottaen nuorin lapsista oli vuoden ja kolmen kuukauden ikäinen ja vanhin lapsista oli viisivuotias (jos täysi-ikäisiä ei huomioida). Kaikki haastateltavat asuivat haastatteluhetkellä pääkaupunkiseudulla. Yksi haastateltavista oli eronnut lapsen äidistä ja heillä oli yhteishuoltajuus. Muilla haastateltavilla oli lapsen/lasten lisäksi joko vaimo tai avopuoliso. Haastateltavista kolme oli haastatteluhetkellä kotona hoitamassa lasta kotihoidontuella. Yksi haastateltavista oli opintovapaalla vakituisesta työpaikastaan, ja hänen lapsensa olivat

päiväkodissa. Muut viisi haastateltavaa olivat haastatteluhetkellä työelämässä ja myös hoitovapaalla olevilla isillä oli vakituinen työpaikka, johon he palaavat hoitovapaan päätyttyä. Yhdellä haastateltavista oli adoptoitu lapsi ja yhdellä haastateltavista oli kaksi pysyvässä sijoituksessa olevaa lasta. Muilla haastateltavilla lapset olivat biologisia lapsia.

Haastateltavista kahta lukuun ottamatta kaikki olivat olleet isyysvapaalla ainakin jonkin aikaa. Sijaisisä kertoi isyysvapaan pitämättä jättämisen syyksi sen, että sijaisvanhemmilla ei ole samoja vapaita ja etuuksia kuin biologisten lasten vanhemmilla, joten hänelle isyysvapaalla olo ei ole ollut edes mahdollista. Yksi isistä puolestaan kertoi, että hän on parhaillaan kotihoidontuella kotona ja on sitä ennen ollut vanhempainvapaalla, mutta isyysvapaan hän pitää vasta myöhemmin.

5.3 Fenomenografinen tutkimusote

Tutkimusotteeksi ja aineiston analyysitavaksi valitsin fenomenografisen tutkimusotteen, joka sopii erilaisten käsitysten tutkimiseen. Fenomenografia on laadullisen tutkimuksen analyysitapa, joka on alun perin kehitetty Ruotsissa Göteborgin kasvatustieteen laitoksella (Marton 1988, 141). Fenomenografian taustalla on ajatus siitä, että tutkittavilla henkilöillä voi olla hyvinkin erilaisia näkökulmia tutkittavasta aiheesta. Fenomenografisessa tutkimussuuntauksessa keskitytään tutkimaan näitä erilaisten käsitysten välisiä eroja. Fenomenografiassa tarkoituksena ei ole kuvata todellisuutta sellaisenaan vaan sitä pyritään tutkia ihmisten kokemusten ja ymmärryksen kautta. Yhtä ”oikeaa” todellisuutta ei ole vaan todellisuus rakentuu yksilön kokemusten kautta. Fenomenografiassa pyritään tarkastelemaan ihmisten elämismaailmaa ulkopuolisen tarkkailijan silmin. Fenomenografiassa ollaan kiinnostuneita siitä, miten kyseessä oleva ilmiö koetaan. Fenomenografian avulla voidaan kuvailla erilaisia tapoja joilla jokin asia voidaan kokea ja sitten yleistää ja hierarkisoida nämä tavat. Fenomenografiassa painotetaan toisten ihmisten tapaa kokea jokin asia eli kyseessä on niin sanottu toisen asteen näkökulma. Todellisuutta ei siis kuvata suoraan vaan toisten ihmisten näkökulmien kautta. Ihmiset ymmärtävät,

käsitteellistävät ja tulkitsevat todellisuutta eri tavoin ja näiden eroavaisuuksien tutkimista pidetään fenomenografiassa tärkeänä. Fenomenografiassa keskeisiä käsitteitä ovat ”kokemus” ja ”käsitys”. Kokemus heijastuu käsitysten kautta ja ihmisen kokemukset vaikuttavat käsitysten rakentumiseen. Fenomenografisessa tutkimuksessa ajattelun sisältö on keskeisemmässä roolissa kuin ajattelun prosessi. (Niikko 2003, 15–29.) Keskeistä fenomenografisen tutkimusotteen kannalta on se, miten ympäröivä maailma ilmenee ja rakentuu ihmisen tietoisuudessa. Sillä ei ole merkitystä, kuka jonkin asian on sanonut, vaan tärkeää on se, mitä asiasta on sanottu. Ihmisten erilaiset kokemustaustat vaikuttavat käsitysten erilaisuuteen, sillä erilaisten kokemusten pohjalta syntyy erilaisia käsityksiä asioista. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1995, 114–116.)

Fenomenografisissa tutkimuksissa yleisin tiedonhankintamenetelmä on haastattelu, mutta myös muita materiaaleja, kuten filmejä tai julkaistuja dokumentteja voidaan käyttää. Haastattelutilanteen tulisi olla reflektiivinen ja dialoginen. Haastateltavan toivotaan refleктоivan käsityksiään ja kokemuksiaan mahdollisimman aidosti. Haastattelukysymysten ei tarvitse olla tarkkarajaisia vaan mieluummin mahdollisimman avoimia. Tutkijan esioletukset tutkittavasta ilmiöstä eivät saisi ohjata haastattelukysymysten tai tutkimuskysymysten muotoilua liikaa. Väljien ja avointen kysymysten ajatellaan auttavan haastateltavaa lähestymään ilmiötä omasta viitekehyksestään käsin ja siitä käsin, mitä tutkittava itse pitää tärkeänä. (Niikko 2003, 31–32.)

Denzinin ja Lincolnin (2008, 5-11) mukaan henkilökohtaisia kokemuksia on hyvä selvittää laadullisesti, sillä haastattelussa tarkentavat lisäkysymykset ovat mahdollisia ja vapaamuotoiset vastaukset saattavat tuoda esille odottamatonta ja laajempaa tutkimusaineistoa.

5.4 Aineiston analyysi

Niikon (2003, 33–37) mukaan fenomenografisessa analyysissä on neljä vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto luetaan moneen kertaan läpi ja pyritään

hahmottamaan tutkittavien kokonaiskäsitteet tutkimusongelmiin ja löytämään tutkimuksen kannalta olennaisia ilmauksia. Analyysin toisessa vaiheessa aineistosta aletaan etsiä, lajitella ja ryhmitellä merkityksellisiä ilmauksia teemoiksi ja ryhmiksi. Merkitysten joukosta pyritään etsimään samanlaisuuksia ja eroavaisuuksia ja myös harvinaisia ilmauksia. Merkityksellisiä ilmauksia etsiessä tutkijan pitää ottaa huomioon omat tutkimusongelmansa ja peilata ilmauksia niihin. Analyysissa ilmausten laadulliset erilaisuudet ovat kiinnostavampia kuin niiden määrän etsiminen aineistosta. Analyysin kolmannessa vaiheessa analyysin aiemmassa vaiheessa saadut teemat tai merkitysryhmät muutetaan kategorioiksi. Kategorioiden tulisi olla johdonmukaisessa suhteessa toisiinsa ja kategorioiden sisällä olevia ilmauksia tulisi vertailla toisalta keskenään samaan kategoriaan kuuluvien ilmausten kesken mutta myös muissa kategorioissa olevien ilmausten kanssa. Jokaisen kategorian tulisi kertoa jotakin erilaista tietystä tavasta kokea kyseinen ilmiö. Neljännessä analyysivaiheessa kategoriat pyritään yhdistämään ylemmän tason kategorioiksi eli kuvauskategorioiksi.

Aineistoni analyysi alkoi haastatteluiden litteroinnilla. Litteroitua tekstiä syntyi 44 sivua fontilla 12 ja rivivälillä 1. Jo litteroidessani haastatteluita kiinnitin huomiota haastateltavien puheenvuoroihin ja pyrin tunnistamaan tutkimukseni kannalta tärkeitä näkemyksiä. Kun kaikki haastattelut oli litteroitu, alkoi varsinainen aineiston läpikäyminen. Tulostin litteroidut haastattelut ja merkitsin erivärisillä kynillä erilaisia ilmaisuja. Esimerkiksi lapsen etuun liittyvät ilmaisut merkitsin sinisellä värillä ja isä-lapsisuhteeseen liittyvät ilmaisut merkitsin violetilla värillä. Jaoin ilmaisut vielä alaryhmiin niiden sisältöjen mukaan. Näin sain pikkuhiljaa samansuuntaiset vastaukset luokiteltua samaan ryhmään. Samaa ryhmään tulleet vastaukset muodostivat alakategorioita. Yläkategoriat eli kuvauskategoriat hahmottelin suoraan tutkimuskysymysten pohjalta ja alakategoriat liitin oikean tutkimuskysymyksen alle. Lajittelin sitaatit ryhmiin ja merkitsin haastateltavan numeron (H1, H2 jne.) sitaatin perään. Haastateltavan vastauksesta saattoi löytyä useampaan eri alakategoriaan sopivia vastauksia.

Kuvauskategoriat muodostin suoraan tutkimuskysymysten pohjalta. Alakategorioita puolestaan vertasin keskenään ja etsin niistä samankaltaisuuksia.

Samankaltaiset alakategoriat saivat yllleen kuvauskategorian, joka kuvastaa kaikkia alakategorioita. Kuvauskategorian alla olevat alakategoriat eivät kuitenkaan ole samansisältöisiä keskenään, mutta niissä on jokin yhteinen tekijä, jonka vuoksi niille on voitu luoda yhteinen kuvauskategoria. Jokaiselle tutkimuskysymykselle tein oman kuvauskategorian ja nämä kuvauskategoriat sekä alakategoriat esittelen tulokset -luvussa. Kuvauskategorioita tuli neljä ja jokaisen kuvauskategorian alle kolme - neljä alakategoriaa.

Liitin tutkimustulosten esittelyyn paljon sitaatteja haastatteluista. Sitaattien avulla pyrin perustelemaan tulkintoja, jotka aineiston pohjalta tein. Braunin ja Clarken (2006, 92) mukaan sitaattien käyttö antaa lukijalle mahdollisuuden arvioida ovatko tutkijan tulkinnat oikeanlaisia, vai olisiko asian voinut tulkita toisella tavalla.

5.5 Tutkimuksen eettinen tarkastelu

Tutkimusta tehdessä tutkijan on varmistettava, että tutkimukseen osallistuminen ei aiheuta haittaa tutkittaville. Tutkimuksessa saadut tiedot on käsiteltävä luottamuksellisesti eikä tutkimuksessa saatavia tietoja saa käyttää muuhun kuin sovittuun tarkoitukseen. Tutkimuksessa saatuja tietoja ei myöskään saa luovuttaa ulkopuolisille. Tutkimuksen eettisyyden kannalta on tärkeää, että tutkija kertoo haastateltaville tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät. Tutkimukseen osallistumisen tulee olla täysin vapaaehtoista ja tutkimukseen osallistuville tulee kertoa tutkimuksen tarkoitus sekä aineiston käyttöön liittyvät seikat. Tutkimuksen eettisyyden kannalta on lisäksi tärkeää, että tutkittavat henkilöt jäävät tunnistamattomiksi ja nimettömiksi, niin ettei tutkittavien henkilöllisyys paljastu tutkimusraportista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

Tämän tutkimuksen kaikki haastateltavat oli alun perin tarkoitus hankkia päiväkotien kautta niin, että olisin haastatellut päiväkodissa olevien lasten isiä. Tätä tarkoitusta varten hankin Helsingin kaupungin varhaiskasvatusvirastolta tutkimusluvan (liite 3), joka vaaditaan aina kun päiväkodissa olevia lapsia tai heidän vanhempia

halutaan lähestyä tutkimusmielessä. Saatuaani luvan varhaiskasvatusvirastosta, olin yhteydessä päiväkoteihin ja vein kahteen eri päiväkotiin haastattelupyyntökirjeitä (liite 1) isille jaettaviksi. Näiden pyyntöjen myötä vain kolme isää suostui haastateltavaksi, joten olin vielä yhteydessä Mannerheimin lastensuojeluliiton isä-lapsi-toiminnan koordinaattoriin, jolta sain luvan vierailla isä-lapsiryhmässä kysymässä isien halukkuutta haastatteluun. Tätä kautta sain loput kuusi haastateltavaa. Kerroin kaikille haastateltavilleni tekeväni pro gradu -tutkielmaa ja että haastattelut tulevat liittymään ainoastaan siihen. Kerroin haastateltaville myös, että haastateltavat pysyvät anonyymeinä eikä tutkimukseen tule tietoja, joiden pohjalta haastateltava voitaisiin tunnistaa. Kaikille haastateltaville kerroin myös, että haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista.

Päiväkoteihin toimittamien haastattelupyyntökirjeiden pohjalta sain vain kolme haastateltavaa kun pyyntöjä oli 60. Isä-lapsiryhmässä olleista isistä puolestaan vain yksi kieltäytyi haastattelusta, joten on mahdollista, että osa isistä ei kehdannut kieltäytyä haastattelusta, kun kysyin asiaa kasvotusten. Saattaa olla, että isä-lapsiryhmässä syntyi jonkinlainen paine vastata haastatteluun, vaikka kerroinkin haastattelun olevan vapaaehtoista ja kysyin jokaiselta isältä erikseen suostuuko henkilö haastatteluun. Toisaalta isä-lapsiryhmässä oleville haastatteluun osallistuminen oli helppoa, koska haastattelu pystyttiin tekemään saman tien, eikä siihen tarvinnut varata erikseen aikaa tai suunnitella haastattelun ajankohtaa ja sopivaa paikkaa. Päiväkoti yhteydenottojen pohjalta isien piti sen sijaan sopia erikseen haastattelulle sopiva aika ja paikka, ja sovittaa näin ollen myös haastattelu omiin menoihinsa sopivaksi.

Haastattelut on käsitelty koko tutkimuksen ajan luottamuksellisesti, eikä nauhoitettuja haastatteluja ole annettu ulkopuolisten kuunneltavaksi. Haastattelut litteroitiin niin, että niihin kirjattiin vain haastattelun sisältö, mutta ei haastateltavien nimeä. Haastattelut nimettiin ainoastaan nimillä ”haastattelu 1”, ”haastattelu 2” ja niin edelleen. Nauhoitetut haastattelut poistettiin tietokoneen muistista kun kaikki haastattelut oli litteroitu ja varmistettu että kaikki haastatteluissa sanottu on varmasti kirjattuna ylös.

6 TULOKSET

Tutkin isien käsityksiä lasten kotihoidontuen jakamisesta vanhempien kesken ja valitsin analysointitavaksi fenomenografisen tutkimusotteen, jossa tutkittavien henkilöiden käsityksistä luodaan kuvauskategorioita ja niiden alle alakategorioita. Alakategoriat luodaan siten, että samankaltaiset vastaukset yhdistetään samaan kategoriaan ja rinnakkaiset alakategoriat saavat yllään laajemman kuvauskategorian. Aineiston analyysivaihe on kuvattu tarkemmin aineiston analyysi -kappaleessa, joten seuraavaksi esittelen kuvauskategoriat ja alakategoriat, jotka loin aineistoni pohjalta (ks. taulukko 1).

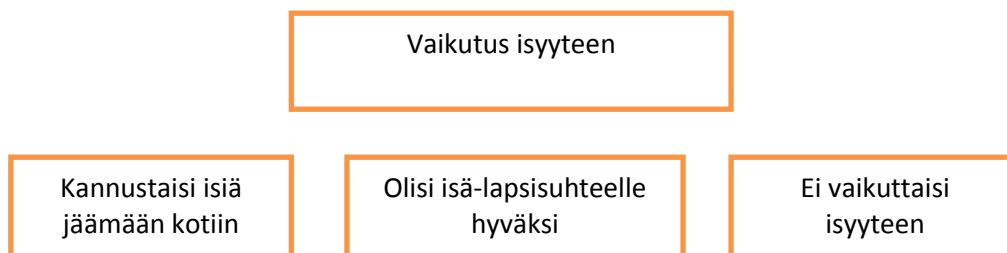
TAULUKKO 1. Kuvauskategoriat ja alakategoriat

Kuvauskategoria 1: Vaikutus isyyteen	Kuvauskategoria 2: Perheen valinnanvapaus	Kuvauskategoria 3: Lapsen etu	Kuvauskategoria 4: Perheen päätöksenteko
Kannustaisi isiä jäämään kotiin hoitamaan lapsia	Lastenhoitovastuun jakaminen on perheen oma asia	Pienelle lapselle koti on paras paikka	Perheen taloudellinen tilanne
On isä-lapsisuhteelle hyväksi jos isä on enemmän kotona	Taloudellinen toimeentulo vaikeutuu isän jäädessä kotiin	Lapsi tarvitsee kasvaessaan myös sosiaalista ympäristöä	Äidin halu hoitaa lasta kotona
Ei vaikutuksia isyyteen	Lastenhoitovastuun jakaminen ei aina ole mahdollista	Lapsen on hyvä saada olla molempien vanhempien kanssa	Isän halu hoitaa lasta kotona
			Lapsen kannalta on hyvä aika mennä päiväkotiin

Jokaisen tutkimuskysymyksen pohjalta syntyi yksi kuvauskategoria ja kunkin kuvauskategorian alla on alakategorioita, jotka kuvaavat isien näkökulmia kuhunkin kuvauskategoriaan ja näin ollen myös tutkimuskysymykseen. Seuraavaksi esittelen kuvauskategoriat ja alakategoriat tarkemmin.

6.1 Kuvauskategoria 1: Kotihoidontuen jakamisen vaikutus isyyteen

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli miten isät kokevat kotihoidontuen jakamisen puoliksi vanhempien kesken vaikuttavan isyyteen. Tässä luvussa pyrin vastaamaan tuohon kysymykseen, eli käsittelen isien käsityksiä siitä, millaisia vaikutuksia lasten kotihoidontuen jakamisella puoliksi isän ja äidin kesken olisi isyyteen. Haastattelurungossa yksi kysymys oli, vaikuttaako kotihoidontuen jakaminen jotenkin isyyteen, ja jos, niin millä tavalla. Lisäksi kysyin vaikuttaisiko kotihoidontuen jakaminen haastateltavien ja heidän lastensa välisiin suhteisiin. Kysyin myös onko kotihoidontuen jakaminen isä-lapsisuhdetta tukeva asia, ja jos, niin millä tavalla. Aineistosta löysin kolme alakategoriaa, jotka liittyvät siihen, millaisia vaikutuksia kotihoidontuen jakamisella olisi isyyteen haastattelemini isien näkökulmasta (kuvio 1).

KUVIO 1. Lasten kotihoidontuen jakamisen vaikutus isyyteen

Lasten kotihoidontuen jakaminen puoliksi vanhempien kesken voisi joidenkin haastateltavien mukaan kannustaa isiä jäämään kotiin hoitamaan lapsiaan ja olisi tätä kautta hyväksi isä-lapsisuhteelle. Osa haastateltavista oli puolestaan sitä mieltä, että kotihoidontuen jakaminen puoliksi ei vaikuttaisi isyyteen millään tavalla.

6.1.1 Kotihoidontuen jakaminen voisi kannustaa isiä jäämään kotiin

Ensimmäinen alakategoria perustuu näkemyksiin, joiden mukaan kotihoidontuen jakaminen voisi kannustaa isiä jäämään kotiin hoitamaan lapsia. Osa haastatelluista isistä koki, että joissain tapauksissa ja joissain perheissä kotihoidontuen jakaminen puoliksi vanhempien kesken voisi kannustaa isiä jäämään kotiin hoitamaan lasta äidin siirtyessä työelämään. Haastateltavat kuitenkin korostivat, että kotihoidontuen

jakaminen ei suoraan johda siihen, että isät jäisivät useammin kotihoidontuelle. Haastateltavien mukaan perheen tilanne, muun muassa puolisoiden työllisyystilanne ja tuloerot vaikuttavat siihen, olisiko kotihoidontuen jakamisella kannustavaa vaikutusta. Osa isistä pohti asiaa yleisellä tasolla miettien vaikuttaisiko kotihoidontuen jakaminen joihinkin perheisiin siten, että isät jäisivät useammin kotiin hoitamaan lasta tai lapsia:

Ehkä se joissain tapauksissa sitten tavallaan pakottaa isät ottamaan enemmän vastuuta ja se tavotekin varmaan on. (H3)

Eräs haastateltavista myös huomautti että lapsi on pieni niin lyhyen aikaa, että tuolloin kannattaa viettää lapsen kanssa aikaa:

Totta kai jos sillä saadaan isiä jäämään kotiin tasapuolisemmin, niin hyvähän se on. Hirveen monet isät hukkaa sen ajan ku lapsi on pieni, et silloin kannattais olla oikeesti kotona, se [lapsi] on niin lyhyen aikaa oikeesti niin pieni. (H6)

Yksi haastateltava koki, että jos puolisoiden tulot ovat suurin piirtein samaa luokkaa, voisi kotihoidontuen jakamisella olla kannustava vaikutus. Haastateltavan näkemyksen mukaan vanhempien välinen tuloero vaikuttaa siihen, voisiko uudistus edes teoriassa kannustaa isää jäämään kotiin hoitamaan lasta. Perheissä, joissa isä ansaitsee selvästi enemmän kuin äiti, ei kannustavaa vaikutusta syntyisi, koska tällöin perheen toimeentulo laskisi huomattavasti.

Jos se jollain pienituloisilla jotka on molemmat hyvin pienituloisia et se on ihan sama kumpi siellä kotona on ni miksei se sellasille vois edesauttaa sitä että ne isät ois enemmän siellä kotona. (H2)

Osa haastateltavista puolestaan pyrki miettimään, miten itse toimisi, jos kotihoidontuki jaettaisiin vanhempien kesken sellaisella aikataululla, että se koskisi omaa perhettä.

Jos se kannustaa enemmän isiä jäämään kotiin ni mikäs siinä. -- Jos se sit koskis sillä tavalla et toinen sit joutuis menemään töihin ni kyl mä voisin jäädä [kotihoidontuelle] ihan hyvin, mikäs siinä. (H5)

Yleisesti ottaen isät korostivat haastatteluissa sitä, että kotihoidontuen jakaminen *voisi joissakin tapauksissa* kannustaa isiä jäämään kotiin, mutta se ei olisi automaattinen reaktio kaikissa perheissä. Joissain perheissä kotihoidontuen jakamisella voisi olla kannustava vaikutus, mutta toisissa perheissä tällaista vaikutusta ei syntyisi.

Haastateltavat kokivat, että perheiden tilanteet ovat keskenään niin erilaisia, että kaikkiin perheisiin uudistus ei vaikuttaisi samalla tavalla.

6.1.2 Isän ja lapsen väliselle suhteelle on hyväksi jos isä on enemmän kotona

Toinen alakategoria koostuu käsityksistä, joiden mukaan isä-lapsisuhteelle on hyväksi, jos isä on enemmän kotona. Osa haastateltavista näki että lapsen kanssa vietetty aika vaikuttaa isä-lapsisuhteeseen ja että jos isä hoitaisi lasta kotihoidontuella, viettäisi isä luonnollisesti enemmän aikaa lapsen kanssa.

Jos isä on enemmän tekemisissä lapsen kanssa ni totta kai vaikuttaa isä-lapsisuhteeseen. (H3)

No kyl se sit varmaan voi tukee sitä kautta et on enemmän tekemisissä lapsen kanssa ja lapsi tottuu sit molempiin vanhempiin ehkä enemmän ja molemmat vanhemmat tottuu lapseen enemmän ja ymmärtää ehkä sit paremmin ja osaa sit eri asioita paremmin. (H5)

Kaksi haastateltavista toi esiin, että lapselle on hyödyllistä saada viettää kahdenkeskistä aikaa molempien vanhempien kanssa. Isät toivat esiin sen, että lapsi hyötyy ja myös nauttii siitä, että saa rauhassa viettää aikaa myös isänsä kanssa.

Lapsi saa ihan hirveesti siitä et se saa olla molempien vanhempien kanssa ihan niinku keskenään -- et kyl lapsi ihan selkeesti tykkää siitä et se saa viettää ihan kaksinkeskeistä aikaa vanhemman kanssa. (H6)

Saapas ainaki molemmista sukupuolista kuvaa ja kiinteyttää varmasti isän ja lapsen välistä suhdetta. (H9)

Osa isistä koki myös itsensä kannalta tärkeäksi, että lapsen kanssa viettää paljon aikaa ja tutustuu omaan lapseensa. Yhdessä vietetystä ajasta hyötyy niin lapsi kuin isäkin.

Mun mielestä se on tärkeitä et tuntee oman lapsen. Ja se et mä oon halunnu nähä mahdollisimman pitkään sen vauva-ajan niin hyvin ku se on ollu mahdollista meiän tapauksessa. (H6)

Mä näen sen hyödyllisenä sekä lapselle että isälle ja itselleni myös koska se kiinteyttää sitä suhdetta. (H9)

Yksi haastateltavista koki, että lapsen kanssa vietetty aika, tai toisaalta viettämättä jäänyt aika vaikuttaa pidemmällekin elämänkaaressa isän ja lapsen väliseen suhteeseen.

Jos mun aika lapsen kanssa kotona vähenis ni kyl se sit vaikuttais ihan pidemmälleki elämänkaaressa. (H4)

Kaiken kaikkiaan isät pitivät tärkeänä sekä lapsen että itsensä kannalta sitä, että isä viettää lapsen kanssa aikaa. Isät totesivat että jos isä pitää perhevapaita, viettää hän sitä kautta luonnollisesti enemmän aikaa lapsen kanssa. Toisaalta tuotiin myös esiin, että lapsen kanssa voi viettää hyvinkin paljon aikaa, vaikka ei perhevapaita pitäisikään.

6.1.3 Kotihoidontuen jakaminen vanhempien kesken ei vaikuta isyyteen

Kolmas alakategoria koostuu näkemyksistä, joiden mukaan kotihoidontuen jakaminen vanhempien kesken ei vaikuttaisi isyyteen millään lailla. Osa haastateltavista oli sitä mieltä, että kotihoidontuen jakamisella puoliksi vanhempien kesken ei ole mitään tekemistä isyyden kanssa.

Heh, ei sillä [lasten kotihoidontuen jakamisella vanhempien kesken] oo mitään tekemistä isyyden kanssa. (H1)

Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että kotihoidontuen jakaminen vanhempien kesken ei ole toimiva tapa, jos halutaan vaikuttaa isyyteen. Hän koki, että viettäisi mielellään enemmän aikaa lastensa kanssa, mutta työtilanteensa vuoksi hänellä ei ole ollut mahdollisuutta jäädä vanhempainvapaalle tai kotihoidontuelle.

Kyllä mä tahtoisin olla lasten kanssa enemmän jos se ois mahdollista mut että mun on vaikee nähdä että tää uudistus siinä auttais. (H2)

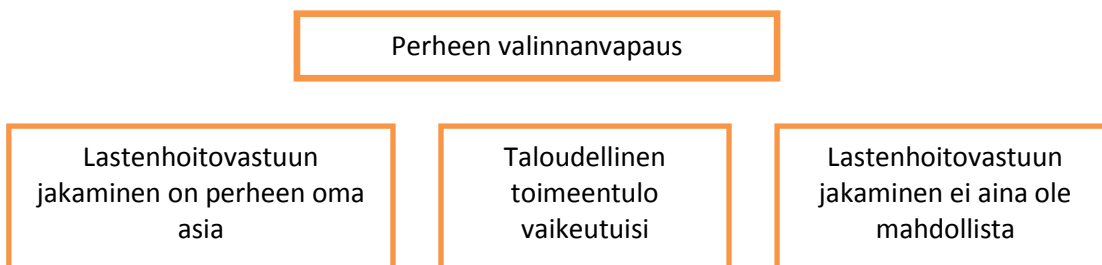
Yksi haastateltavista koki, että sillä, että lapsen äiti on ollut enemmän kotona lapsen ollessa pieni, ei ole merkitystä haastateltavan omaan isyyteen. Näin ollen kotihoidontuen jakaminen vanhempien kesken ei vaikuttaisi isyyteen.

Ei se niinku isyyteen sekään että se äiti on ollu kotona pitkään, tai pitkään ja pitkään, mut suhteellisesti ollu enemmän läsnä silloin alussa ni emmä nyt katso et se on sillä tavalla niinku mun isyyteen vaikuttanut. (H8)

Isyyden ei siis nähty olevan sidoksissa lapsen kanssa vietettyyn aikaan vaan isyyden nähtiin muodostuvan muista asioista kuin siitä, kuinka monta tuntia päivästä isä viettää lapsensa kanssa.

6.2 Kuvauskategoria 2: Perheen valinnanvapaus lastenhoidon suhteen

Toinen tutkimuskysymys oli miten isät käsittävät kotihoidontuen jakamisen vaikuttavan perheiden omaan vapauteen valita miten perhe hoitaa lapset. Kysyin haastateltaviltani vaikuttaisiko kotihoidontuen jakaminen perheen valinnanvapauteen lastenhoidon suhteen ja jos niin miten. Kysyin myös olisivatko vaikutukset isien mielestä positiivisia vai negatiivisia. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että kotihoidontuen jakaminen vanhempien kesken rajoittaisi vanhempien valinnanvapautta, kun perhe ei enää voisi päättää, että toinen vanhemmista käyttäisi koko kotihoidontuen. Yhdeksästä haastateltavasta kahdeksan oli sitä mieltä, että perheen valinnanvapauden rajoittaminen on huono asia. Yhden haastateltavan mielestä valinnanvapauden rajoittaminen olisi kyseisessä asiassa hyväksyttävää, sillä siten saataisiin isiä ottamaan enemmän vastuuta lapsistaan. Seuraavaksi esittelen alakategoriat, jotka liittyvät perheen valinnanvapauteen lastenhoidon suhteen (kuvio 2).

KUVIO 2. Perheen valinnanvapaus lastenhoidon suhteen

Perheen valinnanvapautta lastenhoidon suhteen pidettiin haastateltavien kesken tärkeänä asiana. Haastateltavat totesivat lastenhoitovastuun jakamisen olevan perheen oma asia eikä yhteiskunnan tarvitse asettaa siihen ehtoja. Lastenhoitovastuun sanottiin usein lankeavan pääasiassa äidille, jos perheessä isä ansaitsee selvästi enemmän kuin äiti. Suurituloisemman kannattaa jatkaa työssäkäyntiä, jotta perheen taloudellinen tilanne ei kärsisi niin paljon kuin tilanteessa, jossa pienituloisempi käy töissä ja enemmän ansaitseva on kotona hoitamassa lasta. Haastatteluisissa myös

todettiin, että aina lastenhoitovastuun jakaminen ei ole mahdollista. Esimerkiksi yksityisyrittäjänä toimivan voi olla mahdotonta pitää pidempiä perhevapaita ilman että yritystoiminta kärsii.

6.2.1 On perheen oma asia miten lastenhoitovastuu jaetaan

Kahdeksan yhdeksästä haastateltavasta oli sitä mieltä, että on perheen oma asia miten lastenhoitovastuu perheessä jaetaan. Haastateltavien mukaan yhteiskunnan ei tulisi hankaloittaa perheiden tilanteita pakottamalla joko jakamaan kotihoidontukiaika vanhempien kesken tai vaihtoehtoisesti viemään lapsi päivähoidon aiemmin.

Mun mielestä pitäis olla valinnanvapautta perheessä et kumpi sitä halua pitää ja se saa pitää sitä siihen asti että se lapsi on kolmevuotias jos se ei mee kunnalliseen päivähoidon. (H1)

Osa haastateltavista koki, että koska perheet ja tilanteet perheiden sisällä ovat niin erilaisia keskenään, täytyy perheillä olla valinnanvapaus sen suhteen miten ja kuka lapsia hoitaa.

Kaikki lapset on erilaisia ja kaikki vanhemmat on erilaisia, kaikkien vanhempien ja lasten tilanteet on erilaisia niin kyllä pitää itse perheen sisällä pystyy päättää. -- Se on perheen sisäinen asia et miten ihmiset jakaa oman aikansa, työaikansa ja kaiken muun ajan, ei siihen tarvita mitään paapomista mistään muualta. Kaikilla on omat syynsä tehdä asiat tietyllä tavalla. (H4)

Kun eletään tällaisessa yhteiskunnassa ni ihmiset päättäköön itse et millai sen sit jakaa perheen sisällä. (H5)

Yksi haastateltavista koki ajatuksen kotihoidontuen jakamisesta erittäin huonona. Hänen mielestään uudistus pakottaisi perheet tekemään sellaisia päätöksiä, joita muuten ei olisi tarvinnut tehdä. Myös hän koki, että perheet ovat keskenään erilaisia, eikä kotihoidontuen jakaminen puoliksi vanhempien kesken sovi kaikille perheille.

Pakottaminen ei oo kyl hyvä asia. Ei se kaikille oo luontevaa. Se on perhekohtainen asia. (H7)

Lastenhoitovastuun jakamista pidettiin siis perheen sisäisenä asiana ja perusteluna oli se, että perheet ovat keskenään niin erilaisia. Kaikkia perheitä ei voida laittaa samaan muottiin ja pakottaa jakamaan lastenhoitovastuu. Liikaa yhteiskunnan holhoamista ja rajoittamista pidettiin turhana.

6.2.2 Taloudellinen toimeentulo vaikeutuu jos isä jää kotiin

Kaikkien haastateltavien isien puheenvuoroissa tuli tavalla tai toisella esiin perheen taloudellisen tilanteen merkitys lastenhoitoa suunniteltaessa. Suuri osa haastateltavista otti esiin sen, että useimmiten perheissä miehen tulot ovat suuremmat kuin naisen. Tästä syystä perheen toimeentulon kannalta on järkevämpää, että enemmän ansaitseva mies käy töissä, kun taas pienituloisempi nainen hoitaa pientä lasta tai lapsia kotona. Yksi haastateltavista koki, että perheen toimeentulon takaaminen on niin tärkeää, ettei enemmän ansaitseva vanhempi voi jäädä kotiin hoitamaan lapsia vaikka niin haluaisi.

Niitten täytyy saada kaikkien toimeentulo jostain kuitenkin, et se on kuitenkin useimmiten se isä se enemmän ansaitseva ja se ei voi jäädä kotiin vaikka se haluaisikin näistä taloudellisista seikoista johtuen. (H2)

Haastateltavat myös toivat esille sen, että pieni tuloero puolisoitten välillä ei välttämättä vaikuta, mutta jos puolisoitten välinen tuloero on suuri, niin tällöin enemmän ansaitsevan kannattaa käydä töissä perheen toimeentulon takaamiseksi.

Taloudellisesta tilanteesta riippuen nimenomaan kun se ero on niin merkittävä, et se oleellisesti vaikuttaa perheen toimeentulon ja elintasoon. Niinku pieni miinus ei edes haittaisi, et se talous ei oo ainoa ohjaava tekijä, mutta tos aiemmin se oli niin merkittävä se ero, että se olis oleellisesti vaikuttanut perheen toimeentuloon. (H8)

Meiän perheessä on sellanen tilanne että mä tienaan selkeesti enemmän ku vaimo, ni se on hyvin luontevaa sillon että mä oon myös töissä. (H7)

Yksi haastateltavista koki, että hänellä ei olisi ollut edes mahdollisuutta jäädä kotiin hoitamaan lasta juuri perheen toimeentulon takia. Hän myös huomautti, että muissakin perheissä tilanne voi olla sellainen, ettei kotihoidontuen jakaminen yksinkertaisesti ole mahdollista.

Sit on aina se osa mihin esimerkiksi itsekin kuulun et se [jäädä kotiin hoitamaan lasta] ei vaan yksinkertaisesti oo perheen toimeentulon kannalta mahdollista. (H8)

Osa isistä koki siis, että vanhempien välisestä tuloerosta johtuen heillä ei välttämättä ole täydellistä valinnanvapautta päättää kumpi vanhemmista jää kotiin hoitamaan

lasta. Vapaus on periaatteessa olemassa, mutta isän jäädessä kotiin perheen talous kärsisi huomattavasti. Tuo tieto ikään kuin mitätöi tai vähintäänkin kaventaa todellista valinnanvapautta.

6.2.3 Lastenhoitovastuun jakaminen ei ole aina mahdollista

Osa haastatelluista isistä korosti, että lastenhoitovastuun jakaminen tasan vanhempien kesken ei kaikissa perheissä ole mahdollista. Tästä syystä kotihoidontuen jakaminen puoliksi vanhempien kesken tuntui huonolta ajatukselta monien haastateltavien mielestä. Yksi haastateltavista sanoi, että perheen sisäisistä syistä johtuen kotihoidontuen jakaminen ei välttämättä ole mahdollista. Haastateltava koki, että tällöin vanhempien lastensa kanssa viettämä aika vähenee, eikä suinkaan lisääny tai muutu tasapuolisemmaksi.

Jos se aika jaetaan miehen ja naisen välillä fifty-fifty ni se voi olla että se toinen puoli jää sit kokonaan pitämättä jos perheen sisäisistä syistä ei oo mahdollista pitää niitä molempia. Mä pikemminkin oletan että vanhempien lasten kanssa viettämä aika vähenee. (H4)

Haastateltavien mukaan isien ei aina ole mahdollista jäädä kotiin hoitamaan lapsia työhön ja toimeentuloon liittyvien syiden vuoksi. Yksi haastateltavista työskenteli niin pienessä organisaatiossa, ettei siellä ollut mahdollisuutta jäädä vanhempainvapaalle tai kotihoidontuelle.

Käytännössä se äiti on jäänyt kotiin koska mulla ei oikeen olis edes ollu mahdollisuuksia jäädä. Tai että mun pitäis vaihtaa työpaikkaa jos mä haluaisin jäädä ja me ei olla sitä nähty järkeväks kuitenkaan. -- Syy siihen että en pysty on se että meillä on pieni organisaatio ja yhden poissaolon huomaa helposti. Mutta jos ois isompi organisaatio ni voisin hyvin ottaa [vanhempainvapaata/kotihoidontukea]. (H3)

Osa haastateltavasti toi esiin myös sen, että yrittäjänä toimiva isä ei yleensä pysty jäämään vanhempainvapaalle tai kotihoidontuelle, sillä yrittäjän voi olla mahdotonta saada työrooliinsa tuuraajaa.

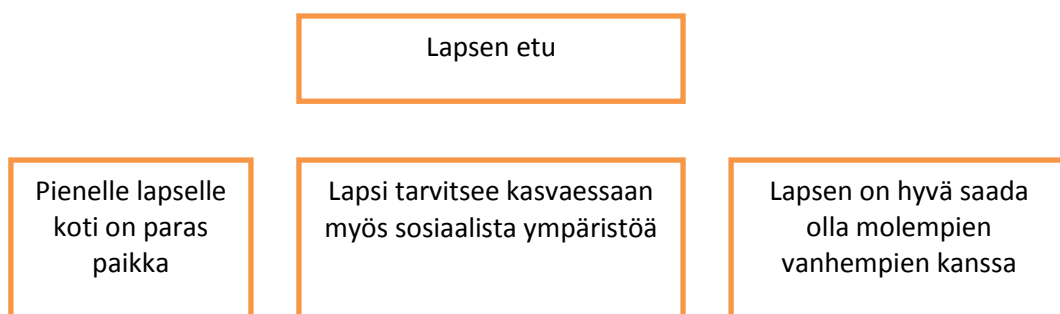
Mä en kuitenkaan voi missään oloissa jäädä kotiin koska silloin ei muuten kukaan tee mun töitä. (H2)

Ja ehkä just yrittäjäperheissä se saattaa sit tuntuu siinä kohtaa huononnukselta tähän nykyeseen missä se osapuoli joka ei ole yrittäjä ni voi hoitaa kotona ja nyt se mahdollisuus menee sitte tai puolittuu tän myötä. (H8)

Nykyistä valinnanvapauden rajoittamista pidettiin siis huonona ideana, koska tälläkin hetkellä osassa perheistä valinnanvapaus lastenhoidon suhteen on vain näennäinen. Työtilanne voi estää perhevapaiden pidon ja tällöin nähtiin tärkeänä että perhevapaita voi pitää perheessä se osapuoli, jolle se työtilanteen kannalta on mahdollista.

6.3 Kuvauskategoria 3: Lapsen etu päätettäessä hoitopaikasta ja päiväkotiin viemisen ajankohdasta

Kolmas tutkimuskysymys oli millaisia vaikutuksia isien näkökulmasta kotihoidontukijärjestelmän uudistuksella voisi olla lapsen etua ajatellen. Kysyin haastateltavilta mikä on heidän mielestään lapsen kannalta paras paikka olla hoidossa ja miksi. Kysyin haastateltavilta myös mitkä asiat ovat vaikuttaneet, kun perheessä on mietitty hoidetaanko lasta kotona vai viedäänkö lapsi päivähoidon. Lisäksi kysyin, että jos lapsi on jo viety päivähoidon tai sitä on suunniteltu, niin miten päivähoidon viemisen ajankohta on päätetty. Päätöksiä perusteltiin monessa perheessä lapsen edulla (ks. kuvio 3).

KUVIO 3. Lapsen etu päätettäessä lapsen hoitopaikasta

Lasta hoidettiin kotona, mikäli perhe koki että se on lapsen edun kannalta paras. Toisaalta lapsi vietiin päivähoidon, mikäli vanhemmat kokivat, että lapsen on hyvä

tottua perhettä laajempaan sosiaaliseen ympäristöön. Perheissä, joissa vanhemmat olivat vuorotelleet lapsenhoitoa kotona, nähtiin että lapselle on hyväksi kun hän saa olla mahdollisimman tasapuolisesti molempien vanhempien kanssa.

6.3.1 Pienelle lapselle koti on paras paikka

Kaikkien haastateltavien mielestä pienelle lapselle koti on paras hoitopaikka, tosin haastateltavien näkemyksissä oli eroja sen suhteen, kuinka kauan lapsi on ”pieni”. Alle vuodenikäistä kukaan haastateltavista ei halunnut viedä päivähoidon, mutta sitä vanhempien lasten kohdalla isien näkemykset vaihtelivat. Yhden mielestä lapsen pitää olla vähintään vuosi kotona, toisen mielestä alle kolmevuotiaista ei tulisi laittaa päivähoidon ja kolmas aikoo viedä lapsen päivähoidon vasta esikouluikäisenä.

Ajatus oli myös se että vuosi pitää olla vähintään kotona, et se on lapsen kehityksen kannalta hyvä, tällaiseen johtopäätökseen tultiin. (H8)

Kotona mahdollisimman pitkään silleen että se saa turvallisen suhteen vanhempiinsa, ymmärtää mikä se perhe on ja on valmis siihen päivähoidon. (H6)

Päiväkoti nähtiin myös liian rankkana paikkana pienelle lapselle, ja tästä syystä kotihoito pienelle lapselle nähtiin parempana vaihtoehtona. Päiväkodissa lapsi joutuu taistelemaan hoitajien huomiosta, eikä päiväkodissa hoitaja mitenkään pysty paneutumaan yhden lapsen asioihin niin syvällisesti ja ajan kanssa kuin kotona oleva vanhempi.

Me ollaan oikeestaan itse päivähoidossa työskennelleinä sitä mieltä että alle kolmevuotiaalle päiväkotiki on aika rankka paikka (H9)

Kaiken kaikkiaan lapsen hyvinvoinnin kannalta isät näkivät tärkeäksi sen, että pientä lasta hoidetaan kotona.

Jossain määrin se lapsen hyvinvointi, että ei ihan liian aikaisin viedä [päivähoidon]. H3

Oon sitä mieltä et lasta ei ihan liian aikaisin laittais ulkopuoliseen hoitoon. -- Varmaan on katsottu et lapsen on noin pienenä (1v 7kk) hyvä olla kotona. (H5)

Yksi haastateltavista oli vahvasti sitä mieltä, että koti on lapselle paras paikka esikouluikänsä asti. Haastateltavalla oli päiväkodeista niin huono mielikuva, että hänen mukaansa lapset on paras kasvattaa kotona niin kauan kuin mahdollista.

Mä oon sitä mieltä et koti on lapsen kannalta paras paikka. Niin paljon kuulee näistä päiväkodeista kaikkea että mä oon varma siitä että koti on lapselle paras paikka. (H2)

Kotihoidon paremmuutta pienen lapsen kohdalla perusteltiin muun muassa sillä, että lapsen kehityksen kannalta on hyvä, jos lapsi saa kasvaa kotona. Kotihoidossa lapsi muodostaa turvallisen ja läheisen suhteen vanhempiinsa ja saa jakamatonta huomiota ihmisiltä, jotka rakastavat lasta ja joille lapsen hyvinvointi on etusijalla. Kotihoidossa lasta myös ikään kuin valmistellaan päivähoitoa varten; kun lapsi on ehtinyt muodostamaan vanhempiinsa tarpeeksi vahvan ja hyvän suhteen, on lapsen helpompi sopeutua päivähoitoon.

6.3.2 Lapsi tarvitsee kasvaessaan myös sosiaalista ympäristöä

Pienelle lapselle koti nähtiin selkeästi parhaaksi paikaksi, mutta perhettä laajemman sosiaalisen ympäristön merkityksen nähtiin kasvavan lapsen kasvaessa isommaksi. Päivähoitossa lapsella on omanikäisiä leikkikavereita ja erilaisia virikkeitä, joiden vuoksi kasvavalle lapselle päiväkotia nähtiin hyväksi paikaksi. Isät myös kokivat, että päiväkodin sosiaalisessa ympäristössä lapsi oppii muun muassa ryhmässä tarvittavia taitoja ja muiden huomioonottamista, mikä on tärkeää lapsen kehittymisen kannalta. Se, minkä ikäisenä lapsi alkaa tarvita sosiaalista ympäristöä päivähoitomuodossa, vaihteli haastateltavien välillä. Sopivaksi päiväkotiin siirtyminen nähtiin siinä vaiheessa kun lapsi alkaa viihtyä pitkiä aikoja omanikäisten seurassa.

Tän ikänen (1v 3kk) alkaa olla jo aika täynnä virtaa ni se ei välttämättä viihdy kovin kauaa samassa hommassa eli siltä osin en myöskään teillaa sitä niinkö et mun mielestä se päivähoito ei missään nimessä oo huono asia. Siellä on ehkä leikkikavereita enemmän ja näin päin pois ja tääkin tarvii hirveesti mahdollisuuksia siihen että saa polttaa virtaa niin sanotusti. (H3)

Kolmevuotias vaatii jo niin paljon myös omanikäisiä leikkikavereita, et ei se kotona viihdy niin hyvin ku päivähoitossa, ei ainakaan nää meidän lapset. (H1)

Yksi haastateltavista koki, että lapsi kannattaa viedä päivähoitoon nimenomaan riittävän ajoissa, jotta ryhmässä tarvittavat taidot ehtivät kehittyä. Hän näki, että pitkään kotihoidossa olleet lapset ovat kehityksessä tältä osin jäljessä, jos heillä ei ole kokemusta ryhmässä toimimisesta.

Ja sit toisaalta haluttiin kuitenkin että riittävän ajoissa lapsi menee [päiväkotiin], että oppii tollaisia ryhmätilanteita ja sosiaalisessa viitekehityksessä toimimaan. Miten sen nyt haluaa ilmaista, siis niin että on riittävästi omanikäisiä kontakteja ympärillä ja virikkeitä ja vieraita ihmisiä, jotta tämmöinen niinku avoimuus ja joukossa pärjääminen kehittyis. -- Tietyissä asioissa mä nään että sellaset lapset on vähän takamatkalla jotka on sinne esikouluikään asti kotona. (H8)

Päiväkodissa lapsen nähtiin siis oppivan vuorovaikutustaitoja, ryhmässä toimimisen taitoja ja muita tärkeitä taitoja, joita jokainen elämässä tarvitsee. Lapsen nähtiin myös viihtyvän päivähoitossa, jossa lapsella on enemmän virikkeitä, ohjattua toimintaa ja omanikäisiä leikkikavereita. Toisten mielestä jo reilun vuodenikäinen lapsi hyötyy päivähoitosta, toisten mielestä lapsi alkaa noin kolmevuotiaana olla valmis oppimaan päiväkodissa opittavia taitoja. Kuitenkin päiväkodin hyödyt nähtiin suurina yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta.

6.3.3 Lapsen on hyvä saada olla molempien vanhempien kanssa

Osa haastateltavista toi haastatteluissa esille näkökulman, jonka mukaan on tärkeää, että lapsi saa viettää aikaa molempien vanhempiensa kanssa. Osa haastateltavista oli sitä mieltä, että lapsen ollessa vielä kotihoidossa, vanhempien kannattaisi jakaa kotonaoloaika keskenään, mikäli se vain on mahdollista.

Voi se varmasti olla lapsen kannalta hyvä asia et molemmat vanhemmat on jo siinä alkuvaiheessa voimakkaasti läsnä. (H8)

Osa haastateltavista painotti, että nimenomaan lapsen edun kannalta on hyvä, jos isä on mukana lapsenhoidossa pienestä pitäen.

On se mun mielestä lapsen edun kannalta se kehityssuunta että isätkin ottaa enemmän vastuuta ni on hyvä. (H9)

Lapsi saa ihan hirveesti siitä että se saa olla molempien vanhempien kanssa ihan keskenään. (H6)

Kyllä se on positiivista lapsen kannalta että isäkin olis hoitamassa kotona. (H7)

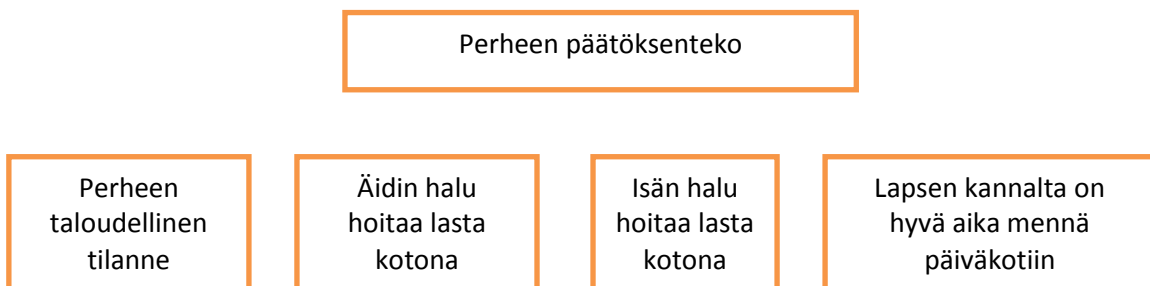
Haastatteluissa tuotiin esiin myös se, että vanhemman ei tarvitse välttämättä olla töistä poissa ja hoitaa lasta kotona, vaan kiinteän ja hyvän suhteen voi luoda olemalla lapsen kanssa tiiviisti iltaisin ja viikonloppuisin.

Erittäin kiinteä suhde ollaan mun mielestä saatu rakennettua näinkin ja se että mitä tapahtuu sit työpäivän jälkeen ni se on niinku se määräävä. (H8)

Lapsen nähtiin siis hyötyvän molempien vanhempien kanssa vietetystä ajasta, mutta huomautettiin, että perhevapaiden pitäminen ei ole ainoa tapa viettää paljon aikaa lapsen kanssa ja luoda lapsen läheinen ja tiivis suhde.

6.4 Kuvauskategoria 4: Perheen sisäinen päätöksenteko

Neljäntenä tutkimuskysymyksenä selvitin mitkä asiat vaikuttavat kun perheet tekevät päätöksiä sen suhteen viedäänkö lapsi päiväkotiin vai jääkö äiti tai isä hoitamaan lasta kotiin. Kysyin haastateltavilta, miten perheissä tehdään päätökset sen suhteen, kumpi vanhemmista hoitaa lasta kotona vauva-ajan ja milloin lapsi päätetään viedä päivähoidon kodin ulkopuolelle. Kysyin myös ovatko päätökset olleet helppoja vai vaikeita. Haastateltavien vastauksista nousi esiin neljä määräävää tekijää, joiden perusteella päätökset tehtiin (kuvio 4).

KUVIO 4. Perheen päätöksenteko lastenhoitovastuun jakamisesta

Kun perheissä mietittiin kuka hoitaa lasta kotona ja kuinka kauan, löytyi haastateltavien kertomuksista neljä merkitsevää tekijää. Perheen taloudellinen tilanne vaikutti siihen, kumman vanhemmista katsottiin olevan järkevämpää jäädä kotiin, ja toisaalta kuinka pian olisi hyvä saada molemmat vanhemmat töihin tienamaan perheelle elantoa. Vanhempien oma halu vaikutti myös siihen, kumpi vanhemmista jäi kotiin vai jaettiin kotihoidon aika niin, että molemmat vanhemmat pitivät

vuorotellen perhevapaita. Kun lapsi päätettiin viedä päivähoidon, perusteltiin päätöstä sillä, että lapsen on hyvä mennä päivähoidon, jossa oppii vuorovaikutustaitoja ja saa enemmän virikkeitä ja oman ikäistä seuraa kuin kotona.

6.4.1 Perheen taloudellinen tilanne

Perheen taloudellinen tilanne oli monissa perheissä ratkaiseva tekijä, kun pohdittiin hoitaako pientä lasta kotona äiti vai isä. Osa haastateltavista puhui asiasta yleisellä tasolla viittaamatta suoraan omaan perheeseen.

Perheen edun kannalta on [järkevää] että se paremmin tienaa käy ansiotöissä koska silloin se perheen elintaso pysyy korkeammalla. (H1)

Kaksi haastateltavista myös totesi, että perheen sisäiset taloudelliset seikat ovat niin oleellinen osa päätöksentekoa, että paremmin tienaa osapuoli ei välttämättä voi jäädä kotiin vaikka haluaisikin.

Se on kuitenkin useimmiten se isä se enemmän ansaitseva ja se ei voi jäädä kotiin vaikka se haluaisikin näistä taloudellisista seikoista johtuen (H2)

Sit on aina se osa mihin esimerkiksi itsekin kuulun et se [kotiin jääminen lapsen kanssa] ei vaan yksinkertaisesti oo perheen toimeentulon kannalta mahdollista. (H8)

Osa haastateltavista kertoi, että koska heidän omassa perheessä isä tienaa selvästi enemmän kuin äiti, on perheen toimeentulon kannalta järkevää, että isä käy töissä äidin hoitaessa lasta tai lapsia kotona.

Meiän perheessä on sellanen tilanne, että mä tienaan selkeesti enemmän ku vaimo, ni se on hyvin luontevaa sillon että mä oon myös töissä. (H7)

Taloudellisesta tilanteesta riippuen nimenomaan, kun se ero on niin merkittävä, et se oleellisesti vaikuttaa perheen toimeentulon ja elintasoon. (H8)

Myös perheessä, jossa puolisoitten tulot olivat samaa luokkaa, isä nosti esiin perheen taloudellisen tilanteen merkityksen päätöksiä tehdessä. Kun vanhempien tulot ovat samansuuruiset, ei talous ole ratkaiseva tekijä vaan päätös pystytään tekemään muiden asioiden pohjalta.

Ja meil on vaimon kanssa samankokoiset vuosiansiot, et me ollaan siinä mielessä onnekaassa asemassa että se on niinku ihan sama [kumpi jää kotiin hoitamaan lasta]. (H4)

Jossakin vaiheessa lapsi yleensä viedään päivähoitoon, ja myös päiväkotiin viemisen ajankohtaan vaikuttaa perheen tulot. Hetken aikaa perhe voi pärjätä yhden aikuisen palkkatuloilla, mutta jossakin vaiheessa on hyvä saada molemmat vanhemmat työelämään, jotta perheen taloudellinen tilanne paranisi. Jos perheellä on asuntolainaa ja/tai muita isoja menoeriä, on hyvä saada kahden aikuisen palkkatulot kattamaan perheen menoja.

Mut sanotaan et siinäki sit talous rupes puhumaan sen puolesta et oli hyvä että saatiin toinenkin ihminen töihin. (H7)

Jossain vaihees on kai vähän pakko [viedä lapsi päiväkotiin] ku on asuntolainaa sun muuta. (H4)

Taloudellinen tilanne rajoittaa myös jossain määrin että milloin on vaimon pakko mennä töihin. (H3)

Perheen taloudellinen tilanne oli haastateltavien isien perheissä hyvinkin oleellinen osa päätöksentekoa. Taloudellisen toimeentulon takaaminen nähtiin niin tärkeäksi, että sen annettiin vaikuttaa päätöksentekoon hyvinkin paljon. Taloudellisen tilanteen merkitys näkyi myös perheessä jossa vanhempien tulot olivat samaa luokkaa. Haastateltava totesi, että perhe on onnekaassa asemassa kun kumpi vain vanhemmista voi jäädä kotiin hoitamaan lasta.

6.4.2 Äidin halu hoitaa lasta kotona

Kun perheissä mietitään kumpi vanhemmista hoitaa lasta kotona vai jaetaanko lapsenhoito vanhempien kesken, saattaa äidin halu jäädä kotiin olla ratkaiseva tekijä. Yhdessä perheessä äiti oli selkeästi ilmoittanut haluavansa olla lapsen kanssa kotona siihen asti kunnes lapsi on kolmevuotias, eikä perheen isällä ollut mitään sitä vastaan. Tällöin päätös lapsenhoitojärjestelyistä oli helppo.

Vaimo on kyl selvästi ilmoittanut et hän halua olla lapsen kanssa kotona niin kauan kunnes se lapsi on kolmevuotias. -- Meillä se meni niin et kun toinen halus olla selvästi enemmän kotona niin kauan kun toi lapsi on kolmevuotias ni se kyllä käy mulle et emmä siinä rupee pakottamaan et ei, mulle ei käy. (H5)

Toisessa perheessä vanhemmat olivat keskenään jakaneet lapsenhoitoajat niin, että vanhemmat olivat vuorotellen kotona hoitamassa lasta toisen vanhemman ollessa työelämässä. Molemmat vanhemmat halusivat hoitaa lasta kotona ja kyseisessä perheessä isä halusi olla lapsen kanssa pikkuvauva-ajan, kun taas äiti halusi olla kotona kun lapsi on hieman isompi. Perheessä oli helppo jakaa hoitovastuu kun molemmilla oli samanlaiset ajatukset lapsenhoidosta.

Vaimo sitte taas tykkää siitä että ku tyttö on vähän vanhempi ni sitte voi tehdä erilaisia asioita. (H6)

Yhdessä perheessä, jossa niin ikään molemmat vanhemmat hoitivat lapsia kotona vuorotellen, olisi äiti mielellään hoitanut lapsia pidempäänkin kotona. Kyseisessä perheessä äiti oli ensin lasten kanssa kotona ja hänen mentyä takaisin töihin, jäi isä hoitamaan lapsia yhdeksäksi kuukaudeksi ennen kuin lapset vietiin päiväkotiin. Äiti olisi mielellään jäänyt kotiin lasten kanssa pidemmäksikin aikaa, eikä kotihoidontuen jakaminen isän kanssa käynyt täysin mutkattomasti.

Äiti olis ehkä halunnu olla vielä enemmänkin [kotona], et hänelle oli ehkä töihinlähtö tän jälkimmäisen kohdalla, tai se jakaminen... Ei se vaikeeta ollut mutta niin no, se ei ollut ihan helppo päätös kuitenkaan. (H9)

Äiti voi siis vaikuttaa siihen hoitaako hän itse lasta kotona ja kuinka kauan. Äiti voi valita itselleen mieluisan ajankohdan lapsenhoidolle, jos isä on halukas jakamaan lapsenhoitovastuuta. Toisaalta äiti saattaa myös joutua luopumaan osasta perhevapaista, mikäli myös isä on innokas jäämään perhevapaille. Haastateltavissa perheissä perhevapaiden jakamisesta ei ollut syntynyt suuria ongelmia, mutta kaikissa perheissä päätökset eivät olleet aivan itsestään selviä.

6.4.3 Isän halu hoitaa lasta kotona

Osassa perheistä hoitovastuu oli jaettu vanhempien kesken niin, että molemmat vanhemmat olivat vuorotellen vanhempainvapaalla ja kotihoidontuella. Näissä perheissä isän halu hoitaa lasta kotona nousi esille, kun perheissä tehtiin päätöksiä lastenhoidon suhteen.

Kaksi haastateltavista isistä kertoi, että äiti halusi palata takaisin töihin ja isä puolestaan halusi jäädä kotiin, joten päätös oli helppo. Näissä perheissä isän haluun jäädä kotiin liittyi lapsen lisäksi se, että isä näki tilanteen hyvänä mahdollisuutena pitää taukoa työelämästä.

Me oltiin ihan sovussa ja päätettiin että mä halusin jäädä kotiin ja vaimo halusi mennä takas töihin. -- Mulla taas oli mahdollisuus jäädä vapaalle, oon kymmenen vuotta tehnyt valtiolla samaa hommaa ni mun mielestä on ihan hyvä käyttää tilaisuus hyväksi ja jäädä kotiin vähäks aikaa ja sit on taas enemmän intoa mennä takasin töihin. (H1)

Vaimo halusi palata työelämään ja mulle taas teki hyvää jäädä työelämästä vähäks aikaa pois. (H4)

Yksi isistä kertoi pitkään halunneensa jäädä kotiin hoitamaan lasta. Hänelle lapsen hoitaminen kotona vaikutti olevan erittäin tärkeää, ja hänelle vaikutti olevan itsestään selvää, että hän hoitaa lasta kotona.

Joo siis mä varasin heti ensimmäisen vuoron, et mä oon tosi kiinnostunut ollu olemaan kotona. -- Et siitä lähtien ku on ajateltu et halutaan lapsia ni mä oon tiennyt et mä haluan olla kotona mahdollisimman pitkään. -- Jos meille tulisi seuraava lapsi vielä ni mä jäisin kotiin ihan yhtä lailla et mä en tarvii keppiä siihen et mä jään kotiin. (H6)

Yksi isistä kertoi, että hänellä ei perheen toimeentuloon liittyvien syiden takia ole ollut mahdollista jäädä kotiin hoitamaan lasta. Hän koki kuitenkin, että halu olla lapsen kanssa olisi vetovoimatekijä jäämään kotihoidontuelle, jos se vaan perheen sisäisten tilanteiden puitteissa olisi mahdollista.

Nimenomaan se halu olla sen lapsen kanssa ni ois tällainen vetovoimatekijä käyttämään tää mahdollisuus hyväksi ja toisissa olosuhteissa oisin siihen tarttunut itsekin. (H8)

Isät jäivät siis kotiin hoitamaan lasta toisaalta lapsen takia, mutta myös tauko työelämästä nähtiin houkuttelevana tekijänä.

6.4.4 Lapsen edun kannalta on hyvä aika mennä päiväkotiin

Kaikissa haastattelemissani perheissä lapsi tai lapset on jossakin vaiheessa viety päiväkotiin tai on suunniteltu, että lapsen kasvaessa hänet viedään päiväkotiin. Jotkut ovat vieneet noin puolitoista vuotiaan lapsen päiväkotiin, yksi suunnittelee että vasta

esikouluikäinen viedään päiväkotiin, ja osa on päätenyt siihen, että noin kolmevuotiaana on hyvä aika viedä lapsi päivähoidoon. Haastattelemieni isien mukaan päiväkotiin viemisen ajankohtaa pyritään miettimään myös sen kannalta, milloin olisi lapsen edun kannalta hyvä aika mennä päiväkotiin.

Yksi haastateltavista isistä koki, että lapsen käytöksestä huomaa selvästi, että hän viihtyy päiväkodissa.

Kolmevuotias vaatii jo niin paljon myös omanikäisiä leikkikavereita, et ei se kotona viihdy niin hyvin ku päivähoidossa, ei ainakaan nää meiän lapset. -- Jos lapsi halua mennä aamulla päiväkotiin ja sit on vaikee saada puistosta pois niin kauan ku siellä on niitä omia leikkikavereita ni kyllähän se jo osottaa että lapsi nauttii niistä jo ensimmäisistä kavereistaan. (H1)

Toinenkin haastateltava korosti sitä, että lapsen kasvaessa tilanteet muuttuvat ja lapsen kannalta paras hoitopaikka voi aluksi olla koti ja myöhemmin päiväkoti.

No tilanteet muuttuu lapsen kasvaessa. Mut siis kannatan kyllä suuresti päivähoidoo siinä mielessä et siel on muita lapsia ja siel on päivärytmejä ja kaikkee. Mut toisaalta et ei liian aikaisinkaan. Mun mielestä on hyvä olla aluks kotona sen pienen piirin kanssa, jonka se lapsi pystyy hyväksymään ja ymmärtämään. Mut sit pikkuhiljaa mun mielestä päiväkoti on erittäin hyvä asia. (H7)

Eräs haastateltavista kertoi, että lapsi on tarkoitus viedä päiväkotiin kolmevuotiaana. Ajankohtaan vaikuttaa se, että kotihoidontukea ei saa yli kolmevuotiaasta lapsesta, joten taloudellisen toimeentulon kannalta on sopiva aika molempien vanhempien siirtyä takaisin työelämään. Isä toivoi, että tuo ajankohta olisi myös lapsen kannalta hyvä.

Jossain vaiheessa täytyy mennä töihin mut mä toivon että se ajankohta on semmonen että lapsi on siihen valmis [menemään päiväkotiin]. (H6)

Päiväkoti nähtiin lapsen edun kannalta hyvänä paikkana sen takia, että päiväkodissa lapsi oppii ryhmässä toimimiseen tarvittavia taitoja ja muita vuorovaikutustaitoja.

Siitä kolmesta vuodesta ylöspäin niin jonkinlainen päivähoito tai kerhotoiminta niin lapsen on ehkä hyvä alkaa pikkuhiljaa opetella niitä ryhmässäkin tarvittavia taitoja. (H9)

Isien näkemyksissä toistui ajatus, että pienen lapsen on hyvä olla kotona hoidossa, mutta kun lapsi kasvaa hieman isommaksi, alkaa päiväkotitoimi olla lapselle hyvä paikka, jotta lapsi oppisi toimimaan sosiaalisessa viitekehyksessä ja saisi enemmän virikkeitä kuin mitä kotona voidaan tarjota.

7 POHDINTA

Tässä luvussa esitän tutkimuksen päätulokset tiivistettynä ja tarkastelen niiden suhtautumista aiempiin aihetta käsitelleisiin tutkimuksiin. Lisäksi pohdin tutkimuksen luotettavuutta ja esitän jatkotutkimusehdotuksia aiheeseen liittyen.

7.1 Keskeisimmät johtopäätökset

Muutaman viime vuosikymmenen aikana avoliitot ovat yleistyneet, avioerot lisääntyneet ja uusperheet yleistyneet. Nämä asiat ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, että isän rooli perheessä on muuttunut verrattuna viidenkymmen tai sadan vuoden takaiseen tilanteeseen. (Paajanen 2006, 10.) Tässä tutkimuksessa haastateltiin yhdeksää isää, joista yksi oli eronnut entisestä avopuolisostaan eli lapsen äidistä. Muut haastateltavat olivat haastatteluhetkellä joko avo- tai avioliitossa lapsen/lasten äidin kanssa. Yksi haastateltavista eli uusperheessä ja oli toista kertaa naimisissa. Tässä tutkimuksessa keskeiseksi ei kuitenkaan noussut se, millaisessa perheessä isät elävät, vaan miten he kokevat lasten kotihoidontuen jakamisen vanhempien kesken vaikuttavan isyyteen, perheen valinnanvapauteen, lapsen etuun sekä perheen päätöksentekoon.

Vanhempainvapaan ja kotihoidontuen pitäjistä vain murto-osa on isiä. Määrät vaihtelevat jonkin verran kaupunkien ja kuntien välillä siten, että isommissa kaupungeissa isät jäävät useammin kotihoidontuelle kuin pienemmissä kaupungeissa tai kunnissa asuvat. Vuonna 2013 Helsingissä kotihoidontuella olevista 8,4 prosenttia oli miehiä ja Salossa vain 3,3 prosenttia. Koko maassa kotihoidontuen saajista 5,8 prosenttia on miehiä. (Helsingin Sanomien Internet-sivut, 22.3.2016.) Seija Marinin (1994, 121-123) mukaan jompikumpi vanhemmista jää yleensä kotihoidontuelle, mikäli perheen taloudellinen tilanne sallii sen. Haastattelemani isät toivat myös vahvasti esiin sen, että perheen taloudellinen tilanne määrittelee paljon sitä, voidaanko lasta hoitaa kotona ja jos voidaan niin kumpi vanhemmista jää kotiin. Osa haastattelemistani isistä kertoi, ettei heillä ole ollut mahdollisuutta jäädä kotiin esimerkiksi yrittäjyyden tai pienessä organisaatiossa työskentelyn takia. Näissä perheissä äiti on hoitanut lasta tai

lapsia pidempään kotona. Niissä perheissä, joissa isä oli jäänyt kotihoidontuelle, oli puolisoiden tulot suunnilleen samaa luokkaa. Näin ollen perheen taloudellisen tilanteen kannalta ei ollut merkitystä, kumpi vanhemmista jäi kotiin. Isät myös ottivat asian esiin haastatteluissa toteamalla, että kun puolisoiden tulot ovat samaa luokkaa, niin palkkatulot eivät ole määrittävä tekijä perheessä lastenhoidosta päätettäessä. Perheen taloudellinen tilanne näyttää kuitenkin kaikissa tilanteissa olevan oleellinen osa päätöksentekoa lastenhoidon suhteen: joissakin perheissä taloudellinen tilanne rajoittaa jommankumman tai molempien vanhempien mahdollisuuksia jäädä kotiin, mutta toisissa perheissä taloudellinen tilanne mahdollistaa perhevapaiden jakamisen muiden kriteereiden perusteella.

Perheen taloudellinen tilanne oli tärkeä tekijä kun perheissä tehtiin päätöksiä sen suhteen kumpi vanhemmista hoitaa lasta kotona ja koska lapsi viedään päivähoitoon. Muita päätökseen vaikuttavia asioita olivat äidin halu hoitaa lasta kotona, isän halu hoitaa lasta kotona sekä ajatus siitä, että lapsen kannalta olisi hyvä aika siirtyä päivähoitoon. Aiemmissa tutkimuksissa on todettu että mikäli vanhempi kaipaa hengähdystaukoa työelämästä, voi päätös jäädä kotiin hoitamaan lasta olla hyvinkin helppo (Marin 1994, 121-123). Myös haastattelemistani isistä kaksi mainitsi, että pitkään työelämässä oltua tekee ihan hyvää jäädä hetkeksi pois työelämästä. Aiemmissa tutkimuksissa on myös todettu, että keskituloiset isät jäävät pieni- ja suurituloisia useammin vanhempainvapaalle. Yhdeksi syyksi on epäilty sitä, että keskituloiset ovat usein töissä kunta- tai valtiosektorilla, josta on usein helpompi jäädä vanhempainvapaalle verrattuna yksityiseen sektoriin. (Lammi-Taskula 2004, 172-173.) Myös omista haastateltavistani yrittäjinä ja pienessä organisaatiossa työskennelleet isät eivät olleet pitäneet vanhempainvapaita, koska kokivat ettei heillä olisi edes ollut siihen mahdollisuutta. Sen sijaan ainakin osa kotihoidontuella olleista kertoi työskentelevänsä kunnalla tai valtiolla.

Nainen on perinteisesti nähty kodin ja perheen pääasiallisena hoitajana. Osa naisista kamppailee tällaisia käytäntöjä vastaan, mutta suuri osa naisista on yhä ylläpitämässä kuvaa naisista hoivaajina. (Marin 1994, 111.) Haastattelemistani isistä yksi kertoi, että heillä lapsen äiti on ehdottomasti halunnut hoitaa itse lasta kotona

kolmevuotiaaksi asti. Kyseiselle isälle järjestely sopi, mutta hän olisi myös suostunut jäämään itse kotiin, mikäli suunniteltu kotihoidontuen jakaminen olisi toteutunut. Eräissä toisessa haastattelussa puolestaan isä kertoi, että heidän perheessä ei ollut helppoa tehdä päätöstä siitä kumpi jää kotiin hoitamaan lasta. Heidän perheessä isällä ei ollut mahdollisuutta jäädä vanhempainvapaille nykyisestä työpaikasta, mutta lasta ei haluttu viedä liian pienenä päivähöitoon. Isä mainitsi, että äidilläkin on ura, joten päätös siitä että äiti jäi kotiin, ei ollut helppo. Lammi-Taskulan (2004, 170-171) mukaan äidillä onkin heikompi asema perheen neuvotteluissa silloin jos molemmat vanhemmat haluavat palata työelämään lapsen ollessa pieni. Äidin hoivaa ja kiintymyssuhteen merkitystä painottavat näkemykset ovat edelleen hyvin vallitsevia ja äiti voi pelätä leimautuvansa ”huonoksi äidiksi”, jos hän palaa töihin hyvin varhain lapsen ollessa pieni. Toisaalta mikäli molemmat vanhemmat haluavat hoitaa lasta kotona, on äidillä parempi asema perheen sisäisissä neuvotteluissa, sillä pitkän äitiysvapaan aikana äiti ehtii luomaan läheisen suhteen vauvaan ja kerryttämään taitoa ja varmuutta lapsenhoidosta.

Haastattelemistani yhdeksästä isästä kahdeksan oli sitä mieltä, että perheen valinnanvapaus kotihoidontuen jakamisen suhteen tulisi säilyttää perheen sisällä. Perheiden valinnanvapaus olikin tärkeä argumentti jo 1970–1980-luvuilla kun kotihoidontukijärjestelmää alettiin ideoida (Sipilä ym. 2012, 71). Aiempien tutkimusten mukaan kotihoidontukijärjestelmää puolustavien perusteluna on se, että nykyinen järjestelmä antaa perheille mahdollisuuden yhdistää työ- ja perhe-elämä parhaaksi katsomallaan tavalla (Sipilä ym. 2010, 53-60). Haastattelemieni isien mielestä on perheen oma asia miten lastenhoitovastuu jaetaan, eikä yhteiskunnan tulisi rajoittaa nykyistä vapautta. Isät huomauttivat, että monissa perheissä taloudellinen toimeentulo vaikeutuu jos paremmin ansaitseva isä jää kotihoidontuelle. Lastenhoitovastuun jakaminen ei edes ole käytännössä mahdollista esimerkiksi perheissä, joissa isä on yksityisyrittäjä yrityksessä, jossa kukaan muu ei voi korvata hänen työpanostaan. Yksi haastatelluista epäili, että vanhempien lastensa kanssa viettämä aika saattaisi jopa pienentyä, jos perheen sisäisistä syistä johtuen kotihoidontuen jakaminen puolisoiden välillä ei olisi mahdollista. Myös Työterveyslaitoksen julkaiseman tutkimusraportin mukaan suurin osa asiantuntijoista

on sitä mieltä, että pakkokeinoilla ei saada isiä patistettua jäämään kotihoidontuelle (Moisio & Huuhtanen 2007, 50-51). Yksi haastatelluista oli kuitenkin sitä mieltä, että valinnanvapautta voitaisiin rajata. Hänen mielestään isien kannustaminen lasten kotihoitoon on yhteiskunnan kannalta tärkeää, ja jakamalla kotihoidontuki vanhempien kesken saataisiin mahdollisesti enemmän isiä jäämään kotiin hoitamaan lapsia.

Kun kotihoidontuen jakamista suunniteltiin edellisissä hallituksissa, oli yhtenä perusteluna se, että lasten suhde isään paranisi kun isä olisi enemmän mukana lasten arjessa. Haastattelemieni isien mielipiteet jakoutuivat tämän asian suhteen. Osa isistä oli sitä mieltä, että lasten kotihoidontuen jakamisella ei olisi mitään vaikutusta isyyteen ja isän ja lapsen väliseen suhteeseen. Toisaalta osa haastateltavista oli sitä mieltä, että kotihoidontuen jakaminen voisi kannustaa isiä jäämään kotiin ja tätä kautta parantaisi isän ja lapsen välistä suhdetta.

Haastatteluissa kävi ilmi, että ne isät, jotka olivat pidempään vanhempainvapaalla ja/tai kotihoidontuella, kokivat isän osallistumisen lastenhoitoon tärkeäksi. Ne isät, jotka olivat kotona enintään isyysvapaan ajan, eivät puolestaan kokeneet isän osallistumista niin tärkeäksi isä-lapsisuhteen muotoutumisen kannalta. Pidempään kotona olleet isät puhuivat sekä lapsen että isän hyötyvän yhteisestä ajasta ja kokivat arvokkaaksi sen, että he tuntevat omat lapsensa. Lyhyemmän aikaa kotona olleet isät puolestaan kokivat että ovat luoneet aivan yhtä hyvät suhteet lapsiinsa vaikka eivät ole olleet pidempää aikaa kotona hoitamassa lasta. Haastattelin vain yhdeksää isää, joten tulosta ei tietenkään voi yleistää, mutta huomio oli mielenkiintoinen.

Jos tutkimuksen tulokset kiteytettäisiin yhteen asiaan, olisi se seuraavanlainen: Haastateltavien näkökulmasta on hyvä tavoite, että isät olisivat enemmän mukana lastenkasvatuksessa jo pikkulapsivaiheessa, mutta kotihoidontuen jakaminen ei ole oikea keino tuon tavoitteen saavuttamisessa.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Fenomenografisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa on tärkeää, että tutkimuksen aineisto käsittelee tutkijan ja tutkittavien kannalta samaa asiaa. Myös kategorioiden tulee vastata tutkittavien tarkoittamia merkityksiä ja kategorioiden tulee olla relevantteja tutkimuksen teorian kannalta. (Syrjälä ym. 1995, 130.) Tein haastattelut itse kasvotusten ja haastateltavilla oli mahdollisuus tarkentaa kysymyksiä mikäli he kokivat siihen tarvetta. Parissa kohtaa haastateltava pyysikin toistamaan kysymyksen tai tarkentamaan sitä. Muutaman kerran myös muotoilin kysymyksen hieman uudestaan, jos haastateltavan vastauksen perusteella sain kuvan, että haastateltava oli ymmärtänyt kysymykseni erilailla kuin olin tarkoittanut. Haastattelu menetelmänä toimi siis tutkimuksessa hyvin, sillä mahdolliset väärinymmärrykset pystyttiin heti korjaamaan. Tulkinta on toki aina subjektiivista, enkä voi tutkijana sanoa täysin varmasti ovatko tutkittavat ymmärtäneet kysymykseni juuri niin kuin ne itse tarkoitin. Saatujen vastausten pohjalta kuitenkin vaikuttaa siltä, että haastateltavat ymmärsivät kysymykseni niin kuin olin tarkoittanut.

Vastaajia koskevassa luotettavuustarkastelussa tulee huomioida, että vastaajia oli verrattain vähän ja tutkimuksen tulokset kertovat vain haastateltavien näkemyksistä ja kokemuksista koskien tutkittavaa aihetta. Näin pienellä vastausjoukolla saatuja tuloksia ei voida yleistää koskemaan laajempaa joukkoa, mutta toisaalta laadullisessa tutkimuksessa se ei olekaan ensisijainen tavoite. Jos haastateltavia olisi ollut enemmän, olisivat tulokset saattaneet olla erilaisia tai ainakin erilailla painottuneita. Kaikki haastateltavat olivat keskituloisia tai hyvin toimeentulevia, joten olisi ollut mielenkiintoista haastatella myös esimerkiksi jotakin pienituloista tai työtöntä isää. Toisaalta olisi mielenkiintoista myös kuulla äitien näkökulmia aiheeseen, sillä tässä tutkimuksessa haastattelin ainoastaan isiä.

Tutkimuksen luotettavuutta pohdittaessa on otettava myös huomioon se, kuinka paljon tutkijan omat ennakoasenteet vaikuttavat tutkimukseen. Tutkijan oma mielenkiinto aihetta kohtaan vaikutti aiheen valintaan, mutta itselläni ei kuitenkaan ollut missään vaiheessa tutkimusta vahvoja mielipiteitä kotihoidontuen jakamisen

puolesta tai vastaan. Ymmärrän sekä uudistusta ajaneiden että sitä vastustaneiden kannat enkä asetu vahvasti puolustamaan tai vastustamaan kotihoidontuen jakamista vanhempien kesken. Tutkimuskysymyksiin tai tuloksiin tutkijan ennakoasenteet eivät siis vaikuttaneet vaan pyrin kuulemaan aidosti haastateltavieni näkökulmia aiheeseen. Teemahaastattelun runko luotiin osittain teoriataustan pohjalta, joten aiemmissa tutkimuksissa havaitut ilmiöt vaikuttivat jonkin verran tutkimukseen. Aiempiin tutkimuksiin viittaaminen toisaalta lisää tutkimuksen luotettavuutta, mutta toisaalta on mahdollista, että jotakin oleellista on voinut jäädä kysymättä kun tutkimuskysymyksiä on pohdittu aiempien tutkimusten pohjalta.

Tulkinta on tietyllä tapaa aina subjektiivista, joten on mahdollista että toinen tutkija olisi tehnyt erilaiset kategoriat ja tulkinnat tutkimuksen aineistosta. Pyrin kuitenkin siihen, että tulkinta ja kategoriat kumpuavat aidosti haastateltujen kommentteista, joten uskon että täysin erilaisia tulkintoja ei voisi tulla vaikka tutkijana olisi eri henkilö. Kategoriat pohjautuvat myös haastattelurunkoon ja osittain aiempaan teoriaan, joten niiden muotoutuminen on perusteltavissa ja myös uudelleen toteutettavissa.

7.3 Jatkotutkimusehdotuksia

Aiheeseen liittyvä jatkotutkimus olisi mielenkiintoista toteuttaa määrällisenä tutkimuksena. Määrällisessä tutkimuksessa tutkittavia olisi huomattavasti enemmän, jolloin aiheesta saisi laajemman kuvan. Tutkimukseen voisi tällöin ottaa mukaan sekä isiä että äitejä ja miksei myös muita henkilöitä, joita kotihoidontuki ei välttämättä itseään kosketa ainakaan tutkimuksen tekohetkellä. Määrällisessä tutkimuksessa voisi tutkia korrelaatioita ja syy-suhteita. Olisi mielenkiintoista tietää onko naisten ja miesten välillä eroja siinä, miten he kokevat lasten kotihoidontuen jakamisen puoliksi vanhempien kesken. Kannattaako tai vastustaako jompikumpi sukupuoli asiaa selvästi?

Olisi myös mielenkiintoista nähdä miten perheen tulotaso vaikuttaa näkemyksiin tutkittavasta aiheesta. Tässä tutkimuksessa ne miehet, joiden tulot olivat suurin

piirtein samaa luokkaa kuin puolisolllakin, vaikuttivat myönteisemmiltä kotihoidontuen jakamiseen kuin ne miehet, joiden tulot olivat selvästi puolisoa suuremmat. Tosin pelkkä tulojen suuruus ei pitänyt heitä poissa kotihoidontuelta vaan myös työelämän joustamattomuus esimerkiksi yksityisyrittäjien keskuudessa. Määrällisellä tutkimuksella tulotason vaikutuksesta tutkittavien mielipiteisiin voisi saada kattavamman kuvan. Määrällisellä tutkimuksella voisi saada vahvistuksen sille, onko todella niin että tuloerojen ollessa suuret, on paremmin ansaitseva haluton jäämään hoitamaan lasta kotihoidontuella. Mikäli näin on, tulisi vastaavia uudistuksia suunniteltaessa ottaa tämäkin näkökulma huomioon. Usein perheissä mietitään, kumman vanhemman kannattaisi jäädä kotiin, jotta perheen taloudellinen tilanne kärsisi mahdollisimman vähän. Luonnollista on, että suuren tuloeron perheessä suurituloisempi jatkaa töitä vähemmän ansaitsevan jäädessä kotiin. Mikäli näissäkin perheissä haluttaisiin kannustaa parempipalkkaista eli useimmiten isää jäämään kotihoidontuella, tulisi kehittää systeemi, jossa kotihoidontuella jääminen olisi taloudellisesti ajateltuna edes harkinnan arvoisen asia.

LÄHTEET

- Aalto, I. 2012. Isyyden aika. Historia, sukupuoli ja valta 1990-luvun isyyskeskustelussa. Jyväskylä: Bookwell Oy.
- Aalto, I. & Kolehmainen, J. (toim.) 2004. Isäkirja – mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Ahlgren-Leinvuo, H. 2012. Suomen kuuden suurimman kaupungin lasten päivähoidon palvelujen ja kustannusten vertailu vuonna 2011. Kuusikko-työryhmän julkaisusarja. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Braun, V. & Clarke, V. 2006. Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3 (1): 77-101.
- Denzin, N. & Lincoln, Y. 2008. *The Discipline and Practice of Qualitative Research*. Teoksessa N. Denzin & Y. Lincoln (toim.) *Collecting and Interpreting Qualitative Materials*. USA: Sage Publications, Inc., 1-43.
- Hearn, J. 2002. Men, fathers and the state: National and global relations. Teoksessa Hobson, Barbara (toim.) *Making Men into Fathers. Men, Masculinities, and the Social Politics of Fatherhood*. Cambridge: University Press, 245-272.
- Helsingin Sanomat. 2.2.2015. Hallitus perui perheiden hoitolait. A12.
- Helsingin Sanomat. 26.9.2013. Kotihoidon tuesta tuli tasa-arvokysymys. A12.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Kekäle, J. 2007. Postmoderni isyys ja uskonnollisuus – tarinallinen näkökulma. Joensuu: Joensuun yliopiston teologisia julkaisuja 19.
- Kontula, O. 2004. Perhepolitiikka käännekohdassa. Perhebarometri 2004. Katsauksia E 18. Helsinki: Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos.
- Lainiala, L. 2010. Perhepolitiikan uudet tuulet – perheen paluu. Perhebarometri 2010. Katsauksia E 39. Helsinki: Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos.
- Lammi-Taskula, J. 2007. Parental Leave for Fathers? Gendered Conceptions and Practices in Families with Young Children in Finland. Stakes Research Report 166. Vaajakoski: Gummerus Printing.
- Lammi-Taskula, J. 2004. Sukupuolijärjestelmä, vanhempainvapaat ja isät. Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen, J. (toim.) Isäkirja – mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy, 167-192.
- Marin, S. 1994. Lasten kotihoidontuen järjestelmä. Teoksessa Sipilä, J. (toim.). Rakkaudesta, velvollisuudesta ja rahasta – Kotihoidon tuki ja sen merkitys eri osapuolille. Hyvinvoinnin tukiverkostot julkaisuja. Helsinki: Sosiaaliturvan Keskusliitto. Hakapaino Oy, 110-118.
- Marin, S. 1994. Lasten kotihoidontuki hoitajien kannalta. Teoksessa Sipilä, J. (toim.). Rakkaudesta, velvollisuudesta ja rahasta – Kotihoidon tuki ja sen merkitys eri osapuolille. Hyvinvoinnin tukiverkostot julkaisuja. Helsinki: Sosiaaliturvan Keskusliitto. Hakapaino Oy, 119-130.
- Marton, F. 1988. Phenomenography: A Research Approach to Investigating Different Understandings of Reality. Teoksessa Sherman, R. & Webb, R. Qualitative Research in Education: Focus and Methods. London: The Falmer Press, 141-161.
- Moisio, E. & Huuhtanen H. 2007. Arki hallussa? Suomalaisten asiantuntijoiden näkemyksiä työstä, perheestä ja vapaa-ajasta vuonna 2015. Delfoi-paneelin tuloksia. Työ ja ihminen tutkimusraportti 31. Helsinki: Työterveyslaitos.

- Niikko, A. 2003. Fenomenografia kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Joensuun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia N:o 85. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Perhebarometri 2006. Väestöntutkimuslaitoksen katsauksia E 24/2006. Helsinki: Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos.
- Paajanen, P. 2007. Mikä on minun perheeni? Suomalaisten käsityksiä perheestä vuosilta 2007 ja 1997. Perhebarometri 2007. Katsauksia E 30. Helsinki: Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos.
- Sipilä, J., Repo, K. & Rissanen T. (toim.) 2010. Cash-for-childcare: The Consequences for Caring Mothers. Cheltenham, UK and Northampton, MA, USA: Edward Elgar.
- Sipilä, J., Rantalaiho, M., Repo, K. & Rissanen, T. 2012. Rakastettu ja vihattu lasten kotihoidon tuki. Jyväskylä: Vastapaino.
- Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1995. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma: Kirjapaino West Point Oy.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Vuori, J. 2004. Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) Isäkirja – mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy, 29-63.
- Elektroniset lähteet:
- Finlexin nettisivut. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Viitattu 21.3.2016. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2015/20150080>
- Helsingin Sanomien Internet-sivut. Koulutettu isä jää herkimmin kotiin. Viitattu 22.3.2016. <http://www.hs.fi/kotimaa/a1404015143691>

Kelan Internet-sivut. Viitattu 21.3.2016. <http://www.kela.fi/kotihoidontuki-maara-ja-maksaminen>

Kelan Internet-sivut. Viitattu 27.1.2014. <http://www.kela.fi/lapsiperheet>

Sosiaali- ja terveysministeriön nettisivut. Viitattu 15.3.2014.
<http://www.stm.fi/vireilla/rakenneuudistus>

LIITTEET

Liite 1. Haastattelupyyntökirje isille

Hei isä!

Olen kasvatustieteen opiskelija Anna Kaakkola ja teen gradua siitä, millaisia mielipiteitä isillä on koskien hallituksen suunnittelemaa lasten kotihoidontuen uudistusta. Jos suunniteltu uudistus toteutuu, kotihoidontuki jaetaan puoliksi äidin ja isän käytettäväksi. Kumpikaan vanhemmista ei siis voisi enää käyttää koko kotihoidontukea yksin. Tähän asti lasta on voinut hoitaa kotona kolmevuotiaaksi asti ja perhe on itse voinut valita kuka lasta hoitaa kotihoidontuella.

Minua kiinnostaa tietää miten isät suhtautuvat ajatukseen kotihoidontuen jakamisesta tasan vanhempien kesken ja toivon että suostuisit haastateltavakseni. Isien näkökulman kuuleminen tässä asiassa olisi mielestäni erittäin tärkeää ja siksi toivoisin että suostuisit kertomaan oman näkökulmasi aiheeseen. Jos sinulla on alle kuusivuotias lapsi/lapsia ja olet valmis haastatteluun, täytähän alla olevan lipukkeen ja palautat sen lapsesi päivähoitopaikkaan 22.4.2014 mennessä. Sillä ei ole merkitystä oletko sinä tai lapsen äiti ollut kotona hoitamassa lasta kotihoidontuella.

Jos vastaat myöntävästi haastattelupyyntööni, niin otan sinuun yhteyttä puhelimitse tai sähköpostilla jotta voimme sopia haastatteluajankohdasta ja -paikasta. Haastattelua varten on hyvä varata aikaa noin 20 minuuttia. Haastattelu on luottamuksellinen eikä haastateltavien nimiä käytetä tutkimuksessa.

Jos haluat kysyä jotakin tutkimuksesta, yhteystietoni löytyvät alta.

Kiitos jo etukäteen!

Anna Kaakkola
Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteen laitos
Puhelin: 0500300732
sähköposti: anna.s.kaakkola@student.jyu.fi

JOS SUOSTUT HAASTATTELUUN, PALAUTATHAN ALLA OLEVAN OSAN LAPSESI
HOITOPAIKKAAN 22.4.2014 MENNESSÄ, KIITOS! VAIHTOEHTOISESTI VOIT OTTAA
SUORAAN MINUUN YHTEYTTÄ, YHTEYSTIETONI LÖYTYVÄT YLÄPUOLELTA.

Nimesi:

Puhelinnumerosi:

Sähköpostiosoitteesi:

Toivotko yhteydenottoa mieluummin sähköpostilla vai puhelimitse?

Liite 2. Teemahaastattelurunko

1. Taustatiedot:

- Minkä ikäinen olet?
- Kerro tämän hetkisestä työtilanteestasi.
 - Vastaako työ koulutustasi ja toiveitasi?
- Kerro perheestäsi
 - Puolison tämän hetken työtilanne?
 - Kuinka monta lasta sinulla/teillä on?
 - Lasten iät?
- Oletko ollut isyysvapaalla, jos niin kuinka kauan?
- Entä vanhempainvapaalla ja/tai kotihoidontuella? Kuinka kauan?
- Onko puolisesi ollut vanhempainvapaalla ja/tai kotihoidontuella? Kuinka kauan?

2. Kotihoidontukijärjestelmä tällä hetkellä ja uudistuksen jälkeen:

- Mitä mieltä olet tämänhetkisestä kotihoidontuki-järjestelmästä? (9kk – 3v lasta voi hoitaa kotona äiti, isä tai muu hoitaja ja siitä maksetaan kuukaudessa 341-523 euroa riippuen perheen muista tuloista + mahdollinen kuntalisä, Helsingissä 264 e/kk, Helsingissä siis 605-787 e/kk, maksu on korvaus kunnallisen päivähoiton käyttämättä jättämisestä)
 - Mitä hyviä ja huonoja puolia järjestelmässä on?
- Kerro vapaasti mitä mieltä olet siitä, että kotihoidontuki aiotaan jakaa puoliksi isän ja puoliksi äidin käytettäväksi.
 - Mitä hyviä ja huonoja puolia uudistuksessa olisi?
- Miten ajattelet kotihoidontuen jakamisen puoliksi äidille ja puoliksi isälle vaikuttavan sinun perheeseesi?
 - Entä mitä vaikutuksia sillä olisi lapsen edun kannalta?
- Jos/kun kotihoidontuki jaetaan puoliksi vanhempien kesken ja uudistus tulee voimaan lapsesi ollessa alle kolmevuotias, aiotko jäädä hoitamaan lastasi kotihoidontuella?
 - Miksi/miksi et?
 - Olisitko ilman uudistusta harkinnut asiaa?

- Mitkä tekijät päätökseen vaikuttavat?

3. Perheen päätöksenteko koskien lapsenhoitoa:

- Mikä on ollut määräävä tekijä kun mietitte viedäänkö lapsi päivähoitoon?
 - Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen kuinka kauan hoiditte ja kumpi hoiti lasta kotona?
 - Entä mitkä asiat ovat vaikuttaneet siihen että olette päättäneet viedä lapsen päivähoitoon?
 - Oliko päätökset helppoja vai vaikeita sen suhteen kuinka kauan lasta hoidetaan kotona, kuka lasta hoitaa ja milloin lapsi viedään päiväkotiin?

4. Isyyden tukeminen:

- Vaikuttaako kotihoidontuen jakaminen puoliksi vanhempien kesken mielestäsi jotenkin isyyteen? Millä tavalla?
- Miten kotihoidontuen jakaminen vaikuttaisi sinun mielestäsi sinun ja lapsesi suhteeseen?
 - Koetko että kotihoidontuen jakaminen puoliksi vanhempien kesken on isä-lapsisuhdetta tukeva asia? Millä tavalla?
- Onko mielestäsi tarpeellista että yhteiskunta pyrkisi tukemaan isän ja lapsen suhdetta?

5. Perheen valinnanvapaus lapsenhoidon suhteen:

- Vaikuttaako kotihoidontuen jakaminen puoliksi vanhempien kesken mielestäsi perheen valinnanvapauteen lastenhoidon suhteen?
 - Millä tavalla?
 - Miksi se on hyvä/huono asia?

6. Lapsen etu:

- Mikä on mielestäsi lapsen kannalta paras paikka olla hoidossa?
 - Miksi?
- Millaisia vaikutuksia näet uudistuksella olevan suhteessa lapsen etuun?
 - Miksi? Miten?
- Haluatko sanoa vielä jotakin ajatuksia koskien lasten kotihoidontuen jakamista puoliksi äidin ja puoliksi isän käytettäväksi?

Kiitos haastattelusta!

Hakemuksen saapumispäivämäärä Datum då ansökan mottagits

25.3.2014

1 HAKIJA TAI TUTKIMUS- RYHMÄN VASTUU- HENKIÖ	Sukunimi <i>Släktnamn</i> Kaakkola	Etunimi <i>Förnamn</i> Anna	
	Osoite <i>Adress</i> [REDACTED]		
	Puhelin <i>Telefon</i> [REDACTED]	Sähköpostiosoite <i>E-postadress</i> [REDACTED]	
ANSÖKAREN?, ELLER ANSVAR- PERSON FÖR UNDERSÖK- NING- GRUPPEN	Oppi-/tutkimuslaitos <i>Läro-/forskningsanstalt</i>		
	☒ 1 Yliopisto /tiedekorkeakoulu - <i>Universitet /vetenskapshögskola</i> ☐ 2 Ammattikorkeakoulu - <i>Yrkeshögskola</i> ☐ 3 Toisen asteen oppilaitos - <i>Andra stadiets läroanstalt</i> ☐ 4 Muu oppilaitos - <i>Annan läroanstalt</i> ☐ 5 Muu taustayhteisö kuin oppilaitos/koulu - <i>Annan sammanslutning än läroanstalt eller skola</i>		
	Suoritetut tutkinnot <i>Utförda examina</i> Kasvatustieteen kandidaatti 4.4.2013, Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta		
2 TUTKIMUK- SEN OHJAAJA/ JOHTAJA HANDLEDARE FÖR UNDERSÖK- NINGEN	Nimi <i>Namn</i> Tapio Puolimatka		
	Toimipaikka ja osoite <i>Verksamhetsplats och adress</i> PL 35, Viveca, 40014 Jyväskylän yliopisto		Puhelin toimeen <i>Telefon till tjänsten</i> [REDACTED]
	Oppiarvo/ammatti <i>Lärd grad/yrke</i> Professori		
3 TUTKIMUS UNDER- SÖKNINGEN	Tutkimuksen kohde <i>Objektet för undersökningen</i>		
	☐ 1 päiväkotihoidon <i>vård på daghem</i> ☐ 3 esiopetus <i>förskoleundervisning</i> ☒ 5 kotihoidon tuki <i>hemvårdsstöd</i> ☐ 2 perhepäivähoito <i>familjedagvård</i> ☐ 4 leikkitoiminta <i>lekverksamhet</i> ☐ 6 yksityisen hoidon tuki <i>privatvårdsstöd</i>		
	Muu kohde <i>Annat objekt</i> ☐ 7 Mikä <i>Vilket</i> :		
Tutkimuksen nimi ja aihe (lyhyt kuvaus) <i>Undersökningens namn och ämne (kort beskrivning)</i> Isien näkökulmia kotihoidon tuen uudistukseen			
Tutkimussuunnitelman hyväksymispäivämäärä oppi-/ tutkimuslaitoksessa 9.12.2013 <i>Datum då forskningsplanen godkänts på läro-/ forskningsanstalten</i>			
☐ Liitteenä tutkimussuunnitelma <i>Forskningsplanen bifogas</i>			
3 TUTKIMUS (jatkuu) UNDER- SÖKNINGEN (forts.)	Tutkimuksen taso/laatu <i>Undersökningens nivå/kvalitet</i>		
	☐ 1 Väitöskirja <i>Doktorsavhandling</i> ☐ 2 Lisensiaattitutkimus <i>Licentiatavhandling</i> ☒ 3 Pro gradu ☐ 4 Kandidaatin tutkielma <i>Kandidatsavhandling</i> ☐ 5 Ylempi AMK <i>Högre YHS</i> ☐ 6 AMK <i>YHS</i> ☐ 7 Muu, mikä <i>Annan, vilken</i>		
	Pääasiallinen tutkimustapa/-menetelmä (rastita yksi vaihtoehto) <i>Huvudsaklig undersökningsmetod (kryssa för ett alternativ)</i>		
☐ 1 Kysely <i>Enkät</i> ☒ 2 Haastattelut <i>Intervjuer</i> ☐ 3 Asiakirja-/tilastoanalyysi <i>Dokument-/statistikanalys</i> ☐ 4 Koeasetelma <i>Provinstitution</i> ☐ 5 Havainnointi <i>Observation</i> ☐ 6 Muu, mikä <i>Annan, vilken</i>			
Aineiston suunniteltu keruu-aika <i>Tidsperiod för insamling av undersökningsmaterialet</i> Alkaa <i>Börjar</i> 1.4.2014		Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika <i>Uppskattad tidpunkt då undersökningen antas bli färdig</i> Päivämäärä <i>Datum</i> 30.9.2014	

<p>4 TUTKIMUS- SUUNNITELM AN JULKISUUS FORSKNINGS- PLANENS OFFENT- LIGHET</p>	<p>☒ Annan varhaiskasvatusvirastolle luvan antaa tutkimussuunnitelmaani koskevia tietoja ulkopuolisille. <i>Jag ger barnomsorgsverket tillstånd att lämna ut uppgifter om min forskningsplan till utomstående.</i></p> <p>☐ Tutkimussuunnitelmastani ei saa antaa tietoja ulkopuolisille. <i>Uppgifter om min forskningsplan får inte lämnas ut till utomstående.</i></p>
<p>5 ASIAKIRJA- TIEDOT DOKUMENT- UPPGIFTER</p>	<p>Lupaa haetaan seuraaviin salassapidettäviin asiakirjatietoihin (mitä tietoja ja mistä) <i>Önskade sekretessbelagda uppgifter ur socialväsandets dokument, vilka uppgifter och varifrån</i></p> <p>Arvio varhaiskasvatusvirastolle aiheutuvista ylimääräisistä kustannuksista (Aineiston hankkiminen, tietojen poiminta asiakastietorekisteristä tms.) <i>Bedömning om de extra kostnader som åsamkas barnomsorgsverket (Anskaffning av undersökningsmaterialet, plockning av data från klientdataregistret, o.d.)</i></p>
<p>6 KÄYTTÖ- OIKEUDET ÅTKOMST- RÄTTIGHETER</p>	<p>Onko haettu tai haetaanko tutkimusta varten käyttöoikeutta varhaiskasvatusviraston tietojärjestelmään? <i>Har den sökande ansökt eller tänker han ansöka om åtkomsträttigheter till barnomsorgsverkets datasystem för undersökningen?</i></p> <p>☒ 1 Ei <i>Nej</i> ☐ 2 Kyllä <i>Ja</i></p> <p>Mihin järjestelmään ja mille ajalle? <i>Till vilket system och för vilken tidsperiod?</i></p>
<p>7 MUUT TUTKIMUK- SESSA KÄYTET- TÄVÄT TIEDOT JA SUOSTUMUS ÖVRIGA UPPGIFTER SOM ANVÄNDS I UNDERSÖK- NINGEN OCH SAMTYCKE</p>	<p>Muut asiakirjatiedot, mitkä, mistä ja millaisin luvuin <i>Övriga dokumentuppgifter, vilka, varifrån och med vilka tillstånd</i></p> <p>Muut tiedot (esim. tutkittavilta haastatteluin/kyselyin saatavat tiedot, näytteet yms.) <i>Andra uppgifter (t.ex. uppgifter som erhållits genom intervjuer av de undersökta, prover mm.)</i></p> <p>Tarkoitukseni on haastatella päiväkotikäisten lasten isiä ja kysyä heidän näkökulmiaan koskien hallituksen suunnittelemaa lasten kotihoidon tuen uudistusta.</p> <p>☒ Liitteenä mallit yhteydenotto- ja informointikirjeistä ja suostumusasiakirjoista <i>Modeller av kontakt- och informationsbrev samt dokument om samtycke bifogas</i></p>
<p>8 TUTKIMUSREKISTERIN TIETOTYYPI (liitteenä esim. luonnos henkilötietolain perusteella laadittavasta rekisteriselosteesta) TYPER AV DATA I UNDERSÖKNINGS- REGISTRET (ett utkast av den registerbeskrivning som bör göras enligt personuppgiftslagen bifogas)</p>	<p>☒ 1 Tutkimus ei sisällä henkilöiden tunnistetietoja. Ei synny rekisteriä. <i>Undersökningen innehåller inte uppgifter som personer kan identifieras av. Register uppstår inte.</i></p> <p>☐ 2 Tutkimusrekisteriin kerättävät tunnistetieto- ja yksilöintitiedot eriteltynä (myös esim. kuva- tai videomateriaali, joista henkilö on tunnistettavissa, edellyttää tutkimusrekisteriä) <i>Specifiering över individuella personuppgifter man har för avsikt att samla upp i ett undersökningsregister (även t. ex. bild- och videomaterial, ur vilket personer kan identifieras, kräver ett undersökningsregister)</i></p>
<p>9 TUTKIMUS- AINEISTON SUOJAUS LUVATONTA KÄSITTELYÄ VASTAAN SKYDD AV UNDERSÖK- NINGSMATERIALET MOT OLOVLIG BEHANDLING</p>	<p>Tunnistetietojen käyttö tutkimuksessa</p> <p>☐ 1 Tutkimusaineisto ei sisällä tunnistetietoja. <i>Undersökningsmaterialet innehåller inte identifieringsuppgifter.</i></p> <p>☒ 2 Tunnistetiedot poistetaan ennen analyysivaihetta. <i>Identifieringsuppgifterna avlägsnas före analyskedet.</i></p> <p>☐ 3 Analyysi tehdään tunnistetiedoin. Perustelu tunnistetietojen säilyttämiselle aineistossa: <i>Analysen görs med identifieringsuppgifter. Motivering till att identifieringsuppgifterna bevaras i materialet:</i></p> <p>Jos analyysi tehdään tunnistetiedoin, miten aineiston suojaus on järjestetty? Om analysen görs med identifieringsuppgifter, hur har dataskyddet av materialet ordnats?</p> <p>Atk:lla käsiteltävän aineiston suojaustapa <i>Skyddsförfarande av materialet som behandlas med adb</i></p>

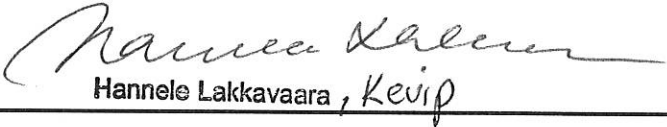

	<p>☐ 1 käyttäjätunnus användarkod</p> <p>☐ 2 salasana lösenord</p> <p>☐ 3 käytön rekisteröinti användarregistrering</p> <p>☐ 4 kulun valvonta passerkontroll</p> <p>☐ 5 muu övrigt skydd</p> <p>Kuvatkaa muu suojaustapa tarkemmin eri käsittelyvaiheiden osalta. <i>Beskriv det övriga skyddsförfarandet i detalj i olika skeden av behandlingen av data.</i></p> <p>Kuka vastaa rekisterinpidosta ja sen laillisuudesta (henkilön nimi)? <i>Vem ansvarar för registerföring och dess laglighet (personens namn)?</i></p>
<p>10 TUTKIMUS- AINEISTON HAVITTÄ- MINEN/ ARKISTOINTI</p> <p>FÖRSTÖ- RING/ ARKIVERING AV UNDERSÖK- NINGSS- MATERIALET</p>	<p>Tutkimusaineiston hävittäminen tai arkistointi tutkimuksen päättyttyä Förstöring eller arkivering av undersökningsmaterialet efter undersökningen</p> <p>10.1 Tutkimuksen henkilörekisteri hävitetään tutkimuksen päättyttyä: <i>Personregistret förstörs efter undersökningen:</i></p> <p>☒ 1 Tutkimusaineisto ja tunnistetiedot hävitetään kokonaisuudessaan, miten ja milloin? <i>Undersökningsmaterialet och identifieringsuppgifterna förstörs, hur och när?</i> Kun tutkimus on valmis ja hyväksytty. Laitan silppuriin tunnistetietoja sisältävät kohdat jos on edes tarpeen tulostaa niitä ja poistan tiedot tietokoneelta ja muistitikulta. Tarkkoja tunnistetietoja ei ole tarpeen edes kerätä, esimerkiksi sukunimeä ei ole tarpeen tallettaa tietokoneelle missään vaiheessa. Haastattelunauhoitukset poistan kun olen litteroinut ne, enkä enää tarvitse niitä.</p> <p>☐ 2 Tutkimusaineisto säilytetään ilman tunnistetietoja, tunnistetietojen hävittämistapa? <i>Undersökningsmaterialet förvaras utan identifieringsuppgifter, identifieringsuppgifterna förstörs, hur och när?</i></p> <p>10.2 tai tutkimusaineisto arkistoidaan tunnistetiedoin tutkimuksen päättyttyä: <i>eller undersökningsmaterialet arkiveras med identifieringsuppgifter efter undersökningen:</i></p> <p>☐ 1 Arkistolaissa tarkoitettuna viranomaisen aineistona arkistolain säännösten nojalla arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti, mihin? <i>Enligt arkivbildningsplanen som myndighetsmaterial med stöd av stadagandena i arkivlagen, var?</i></p> <p>☐ 2 Aineiston arkistointiin haetaan Kansallisarkiston lupa ilman tunnistetietoja. <i>För arkivering av materialet utan identifieringsuppgifter anhålls tillstånd hos Nationalarkivet.</i></p>
<p>11 TUTKIMUK- SEN EETTINEN ARVIOINTI</p> <p>ETISK BEDÖMNING AV UNDER- SÖKNINGEN</p>	<p>Miten eettiset näkökohdat on otettu huomioon tutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa? <i>Hur har de etiska aspekterna beaktats i planeringen av undersökningen och dess genomförande?</i></p> <p>Haastatteluihin ja tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Haastateltaville kerrotaan, että kyseessä on pro gradu -tutkimus ja tulokset raportoidaan niin, ettei niistä voi tunnistaa vastaajaa. Tutkimukseen osallistumisesta ei aiheutu haittaa haastateltaville eikä myöskään haastattelusta kieltäytyminen aiheuta ongelmia henkilöille.</p>

<p>12 SITOU- MUKSET JA ALLEKIRJOI- TUKSET</p> <p>(Sitoumuksen allekirjoittavat kaikki ne henkilöt, jotka tutkimusta tehtäessä käsittelevät salassa pidettäviä tietoja)</p> <p>FÖRBINDEL- SER OCH UNDER- TECKNINGAR</p> <p>(Förbindelsen undertecknas av alla som under förloppet av undersökningen behandlar sekretessbelagda uppgifter)</p>	<p>Sitoudun siihen, etten käytä saamiani tietoja asiakkaan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus eikä luovuta saamiani henkilötietoja sivulliselle.</p> <p>Luovutan valmiista tutkimusraportista yhden kappaleen korvauksetta varhaiskasvatusvirastolle osoite: PL 9000, 00099 HELSINGIN KAUPUNKI.</p>		<p>Jag förbinder mig till att inte använda de uppgifter jag erhållit till förfång eller i nedsättande syfte för klienten eller hans/hennes närmaste eller i avsikt att kränka sådana intressen som sekretessplikten är avsedd att skydda. Jag överlåter inte heller personuppgifter jag erhållit till utomstående.</p> <p>Jag överlåter ett exemplar av den färdiga forskningsrapporten utan ersättning till barnomsorgsverket, PB 9000, 00099 HELSINGFORS STAD</p>	
	<p>Paikka ja päivämäärä Ort och datum</p> <p>24.3.2014</p>	<p>Allekirjoitus ja nimen selvennys Underskrift och namnförtydligande</p> <p><i>Anna Kaakkola</i> ANNA KAAKKOLA</p>		<p>Henkilötunnus Personbeteckning</p> <p>[REDACTED]</p>
	<p>Paikka ja päivämäärä Ort och datum</p>	<p>Allekirjoitus ja nimen selvennys Underskrift och namnförtydligande</p>		<p>Henkilötunnus Personbeteckning</p>
	<p>Paikka ja päivämäärä Ort och datum</p>	<p>Allekirjoitus ja nimen selvennys Underskrift och namnförtydligande</p>		<p>Henkilötunnus Personbeteckning</p>
	<p>Osoite johon päätös lähetetään Adress till vilken beslutet skall sändas</p> <p>[REDACTED]</p>			
<p>13 LAUSUNTO TUTKIMUK- SESTA JA HAKEMUKSEN TEKNINEN TARKISTA- MINEN</p> <p>UTLÅTANDE OM UNDER- SÖKNINGEN OCH TEKNISK GRANSKNING AV ANSÖKAN</p>	<p>Lausunto Utlåtande</p> <p>Päivämäärä, allekirjoitus/ nimen selvennys, puhelinnumero Datum, underskrift / namnförtydligande, telefon</p>			
<p>14 YHTEYS- HENKILÖ(T) VARHAISKASV- ATUS- VIRASTOSSA</p> <p>KONTAKT- PERSON(ER) PÅ BARNOMS- ORGS- VERKET</p>	<p>Nimi Namn</p> <p><i>MIKKO MÄKELÄ</i></p>	<p>Virka-asema Tjänsteställning</p> <p><i>VARHAISKASVATUKSEN ASUNTUNTUJA</i></p>	<p>Puhelin Telefon</p> <p><i>310 24378</i></p>	
	<p>Nimi Namn</p>	<p>Virka-asema Tjänsteställning</p>	<p>Puhelin Telefon</p>	
	<p>Nimi Namn</p>	<p>Virka-asema Tjänsteställning</p>	<p>Puhelin Telefon</p>	

15 PÄÄTÖS BESLUT	☒ 1 Tutkimuslupa myönnetään esitetystä muodosta. <i>Forskningsstillstånd beviljas enligt framställningen.</i>		
	☐ 2 Tutkimuslupa myönnetään seuraavin ehdoin: <i>Forskningsstillstånd beviljas på följande villkor:</i>		
	☐ 3 Lupa tietojen saantiin salassa pidettävistä asiakirjoista ja henkilörekistereistä myönnetään varhaiskasvatusviraston tutkimuksen yhteyshenkilön kanssa erikseen sovitussa laajuudessa. Käyttöoikeudet yksilöidään erikseen lomakkeella "Käyttöoikeus ja vaitiolositoumus" <i>Tillstånd att erhålla data ur sekretessbelagda dokument och personregister beviljas i den omfattning man separat avtalat om med undersökningens kontaktperson på barnomsorgsverket. Åtkomsträttigheterna specificeras skilt på blanketten "Käyttöoikeus ja vaitiolositoumus"</i>		
	☐ 4 Tutkimuslupahakemus hylätään, perustelut: <i>Ansökan om forskningsstillstånd avslås med följande motiveringar:</i>		
16 PÄÄTÖKSEN- TEKIJÄ BESLUTS- FATTARE	Päätöspäivämäärä <i>Beslutsdatum</i> 3.9.2015	Päätöksentekjän allekirjoitus, sen selvennys ja virka-asema <i>Beslutsfattarens underskrift, namnförtydligande och tjänsteställning</i> Hannele Lakkavaara, Keip	
17 PÄÄTÖKSEN JAKELU DISTRIBUTION AV BESLUTET	☒ Hakijalle <i>Till den sökande</i>	☐ Yhteyshenkilölle <i>Till kontaktpersonen</i>	☐ Muualle, mihin/kenelle <i>Till övriga, vem</i>
18 LIITTEET BILAGOR			

Lomake palautetaan Varhaiskasvatusvirastoon osoitteeseen:

- postiosoite: Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto, Kehittämisen- ja viestintätoimisto, PL 9000, 00099 Helsingin kaupunki